

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองกระดังงา หมู่ 15

ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

นางสาวอนุสรุา สรรพอาศา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
: กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน หมู่ที่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอ
เมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง

ISBN

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นรายงานผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนบ้านหนองกระดงา หมู่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อ ของการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มีกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนทั้งปัจจัยด้านบวกและด้านลบของกองทุน ที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระดงา บรรลุวัตถุประสงค์โดยเกิดจากความร่วมมือของชาวบ้านและคณะกรรมการกองทุนระบบการบริหารกองทุน มีการจัดโครงการของระบบองค์กรอย่างชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการการบริหารกองทุนและการแบ่งหน้าที่การทำงานของคณะกรรมการอย่างลงตัว มีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง ยังต้องอาศัยการเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของรัฐ และจากชุมชนภายนอกอยู่บ้าง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มในการประกอบต่างๆ การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ของสมาชิกในหมู่บ้านมีการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในหมู่บ้านหนองกระดงา

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

(นางสาวอนุสรุา สรรพอาศา)

นักศึกษาระดับปริญญาโท

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ฅ ลำปาง)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ฅ ลำปาง)

.....กรรมการ
(อาจารย์วิหวัช โมหี)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

วันที่ เดือน พ.ศ.

- 7 ต.ค. 2565

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากความร่วมมือและความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งผู้ทำวิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และการดำเนินงานวิจัย ไว้ ณ โอกาสนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์
- อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- อาจารย์สุริยา สมทศปต์ ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน
- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช่มุกด์ ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร.ไท ทิพย์สุวรรณกุล ผู้สอนชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา
- รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง อาจารย์ที่ปรึกษา
- นางสาวจันทร์เพ็ญ ประกำแหง ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา
- นางปาริชาติ สุรบัณฑิตวงศ์ พัฒนาการตำบลจอหอ
- ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณคุณปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ พี่ น้อง ในหมู่บ้าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ทำวิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

(นางสาวอนุสรฯ สรรพอาษา)

บัณฑิตกองทุน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

กันยายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินงาน	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	
แห่งชาติ พ.ศ. 2544	6
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล	13
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	15
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	27
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	31
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	43
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	50
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	
1. สรุป อภิปรายผล	54
2. ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	23
2. แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและวิธีการเก็บข้อมูล	28
3. แสดงจำนวนและอัตราส่วนการว่างงาน จำแนกตามภาค	32
4. แสดงจำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามประเภทการทำงาน	33
5. แสดงสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม	34
6. แสดง GDP ด้านค่าใช้จ่ายของประเทศในด้านต่างๆ	37
7. แสดงการเปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	38
8. แสดงจำนวนและร้อยละตามลักษณะของประชากร	42

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงแนวคิดการประเมินพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม	13
2. แสดงความสัมพันธ์ของรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ	14
3. แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินระดับหมู่บ้าน	20
4. แสดงองค์ประกอบรูปแบบการประเมินระดับบุคคล	21
5. แสดงขั้นตอนการดำเนินการปล่อยกู้และชำระหนี้	45

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนที่กำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้ โดยมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดสรรเงินกองทุนให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ เสริมรายได้ ลดรายจ่ายและบรรเทาเหตุยามฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้หมู่บ้านและชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและความเข้มแข็งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และในการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เอกชน รัฐบาล และประชาสังคม ถือเป็นกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยให้กองทุนเป็นผู้สร้างพลังทางเศรษฐกิจ อันเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 74,881 กองทุน รวมค่าใช้จ่ายโดยประมาณ 5,077,119,790 บาท และหมู่ 15 หนองกระดังงา ก็ได้จัดสรรกองทุนแล้วเสร็จและได้รับจัดสรรโอนเงินเข้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2544 เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็ง ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และเพื่อจะได้ทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน หนองกระดังงาหมู่ 15 มีการบริหารจัดการและนำเงินไปใช้ประโยชน์ บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด จึงสมควรจะประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่ประจำอยู่ในหมู่บ้าน แล้วทำการเรียบเรียงประเมินในรูปของสารนิพนธ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อนที่ควรปรับปรุงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองกระด้างา
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาของตน
3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดและความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้าน
4. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบของกองทุนหมู่บ้านหนองกระด้างา

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดและรูปแบบการประเมิน ได้นำมาใช้ในการประเมินโครงการซึ่งมีแนวคิด และรูปแบบการประเมินให้อยู่ในลักษณะต่างๆ ไป ที่ผู้ประเมินสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการ ประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้ในการ ประเมินโครงการที่สำคัญและได้นำเสนอมีดังนี้

แนวคิดและสรุปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ไทเลอร์ ได้กล่าวถึงการประเมินว่า การประเมินคือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1. หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการคือ
 1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเจาะจง
 2. กำหนดเนื้อหา หรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์
 3. เลือกวิธีการที่จะช่วยให้การเรียนในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
 4. ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด
2. กรอบแนวคิดของการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ
 1. การประเมินจุดประสงค์
 2. การประเมินแผนการเรียน
 3. การประเมินเพื่อการแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
 4. การประเมินเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ
 5. การประเมินผลลัพธ์ของโครงการของการศึกษา
 6. การติดตามและการประเมินผลกระทบ

ไทเลอร์ ได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่าเกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของ โครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป มากกว่า การประเมินความก้าวหน้า

ผู้ทำการประเมิน นำเสนอแนวคิดของไทเลอร์ เพราะกรอบแนวคิดของไทเลอร์ มีการดำเนินการพิจารณาจากความสำเร็จส่วนรวม และเน้นที่จะประเมินผลสรุป หากนำแนวคิดของไทเลอร์มาประยุกต์ใช้กับโครงการนี้ ผู้ทำการประเมิน คิดว่าคงมีประโยชน์มาก เพราะการทำงานเป็นกลุ่มหมู่คณะ ต้องมีความสามัคคี ความเข้าใจ จึงจะทำให้ผลลัพธ์หรืองานออกมาตามที่มุ่งหวังไว้

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกกันว่า ชิพป์ โมเดล (Cipp Model) มีอักษรย่อดังต่อไปนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทบุคคลและหมู่บ้าน เช่น ความเข้มแข็งของชุมชน สภาพแวดล้อม เป็นต้น

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้า เช่น การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน การเอาใจใส่เรื่องกองทุนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนเงินกู้ เป็นต้น

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการ การจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การชำระหนี้ ระบบบัญชี

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้น เช่น การใช้จ่ายเงินกองทุนตามวัตถุประสงค์ ความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เป็นต้น(ชุดวิชาสารนิพนธ์ ,2545:20-22)

4. วิธีการดำเนินงาน

ผู้ทำการประเมิน ได้ดำเนินการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้าน หนองกระดางา หมู่ 15 ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกชุมชน

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 เลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย ขอบเขตการศึกษา

ขั้นที่ 4 จัดเก็บข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นที่ 5 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 6 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทำการเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน หนองกระด้างฯ หมู่ 15 คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงการบริหารงานกองทุนที่โปร่งใสยุติธรรม
2. ได้ทราบถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการพึ่งพาตนเอง
3. ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางความสำเร็จของโครงการ
4. ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่เกิดขึ้น ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและแก้ไขปัญหา

บทที่ 2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำการประเมินได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระดางา หมู่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และเอกสารต่างๆ ที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ และได้้นำแนวคิดในการประมวลผลจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาและวิชาเทคนิคการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินมีความสมเหตุสมผลในหลักวิชาการและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นนโยบายที่เร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสที่ขาดเงินลงทุน และเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของประชาชนในด้านการเรียนรู้ การพัฒนา ความคิดริเริ่ม แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และเพื่อสร้างศักยภาพในด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญดังนี้

1. เสริมสร้างความสำนึกเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และการจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง
3. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน หมุนเวียนหมู่บ้าน
6. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
7. ปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

8. การติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุยามฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และการนำไปสู่การสร้างกองสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน

2. ส่งเสริมและพัฒนา หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

3. ส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้าน(ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี,2544:2-29)

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

4. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2)

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำการประเมิน ใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มาเป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยใช้ชื่อย่อว่า กทบ.

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งได้อีก

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

5. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุน
2. กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับ
5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาจัดหา
6. ออกระเบียบเกี่ยวกับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารเงินกองทุน
7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมวิสามัญชี้ขาดของที่ประชุม อนุกรรมการ โดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เข้าประชุมคำตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

13. ให้สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

14. สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ และคณะกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึง การจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อม
6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินการกองทุน
7. พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนบริหารและจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะ แก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินการกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุน ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. ต้องมีครัวเรือน 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนผิดหลักประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่รับโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แกร่รอกกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่หน่วยงานราชการองค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตาม ม. 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2430

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3)และ(4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของแต่ละหมู่บ้าน สำหรับคณะกรรมการกองทุน ก็จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจต่อไป จึงควรมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลตนเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในด้านการบริหารจัดการกองทุน

3. การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น

4. การมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในหมู่บ้านหนองกระด้าง หมู่ 15 จึงได้ดำเนินการร่างระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิก อันจะทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไปได้ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม หมู่บ้าน และประเทศต่อไปในอนาคต

ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน หนองกระด้าง หมู่ 15 มีดังนี้

1. ที่ตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุน ตั้งอยู่ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งกองทุน

2.1 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น เงินฝากตั้งจะ

2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

- 2.4 เพื่อเสริมสร้างสมาชิกให้รู้จักพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร ประหยัดอดออม
- 2.5 เพื่อพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

3.-แหล่งที่มาของเงินกองทุน ประกอบด้วยเงินและสินทรัพย์ดังนี้

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 3.2 เงินกู้ยืม
- 3.3 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียม ค่าสมาชิก
- 3.5 เงินรับฝาก และเงินฝากสัจจะ
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 3.8 เงินที่สมาชิกบริจาคสนับสนุนกองทุน

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- 4.2 เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน หนองกระดังงา หมู่ 15 เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- 4.3 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการกองทุน และสนใจร่วมกิจกรรมของกองทุน
- 4.4 เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
- 4.5 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นคำขอเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 5.2 คณะกรรมการพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกแล้วต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้นและเงินรับฝาก ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก
- 5.3 สามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทุก 3 เดือนในวันที่ 5 ของเดือนที่รับสมัคร
- 5.4 สมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น หุ้นละ 100 บาท

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออก และได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 6.4 ที่ประชุมลงมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

6.5 งบประมาณที่เกินงบหรือแสดงคนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าประการใด

6.6 งบไปเปิดความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในโบสถ์คริสตจักร

6.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ให้กรรมการพิจารณา

6.8 สมาชิกผู้ไม่มีหนี้สิน หรือภาระผูกพันใดๆ กับกองทุนในฐานะผู้กู้ หรือผู้ค้ำประกัน ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกได้โดยแสดงความจำนงเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้ผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกิน 20,000 บาท กรณีกู้ยืมเกิน 20,000 บาท ต้องมีการประชุมเพื่อพิจารณาชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งต้องไม่เกิน 50,000 บาท เงินกู้จะถูกเงินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

2. ในกรณีคณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นชอบในแบบคำขอกู้ ตลอดจนเงื่อนไข รายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยด่วน

3. คณะกรรมการอาจเรียกหลักทรัพย์ประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือ ทรัพย์สินตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ให้คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้ยืมเป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบของที่ประชุม โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และสภาพทางเศรษฐกิจและประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. ควรกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของผู้กู้แต่ละรายการชำระหนี้ทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาเงินกู้

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ตามเงื่อนไขแห่งสัญญาที่กำหนดไว้ ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระในอัตราที่กองทุนกำหนดให้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืม หรือมีหลักฐานไม่น่าเชื่อว่านำเงินไปใช้ในวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจบอกยกเลิกสัญญา และเรียกเงินกู้ยืมคืนทั้งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนได้

เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15 มีดังต่อไปนี้

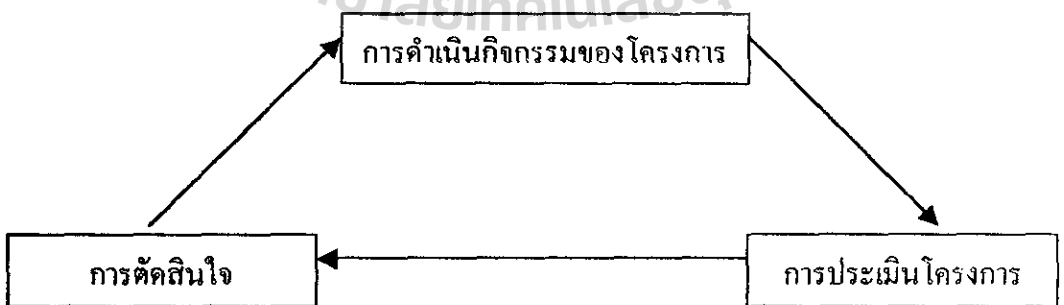
1. ผู้ประสงค์จะกู้ยืมเงินกองทุนต้องเป็นสมาชิกและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป
2. ต้องเป็นผู้มีภูมิลำเนาในบ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15 ไม่น้อยกว่า 1 ปีขึ้นไป
3. สมาชิกที่ประสงค์จะกู้ยืมต้องเขียนคำขอกู้ พร้อมระบุประเภทการกู้ยืมรายละเอียดต่างๆ ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน แล้วเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน
4. ผู้กู้ยืมต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน และผู้ค้ำประกันต้องเป็นคนในครอบครัว 1 คน และไม่เป็นคนในครอบครัว 1 คน ผู้ค้ำประกันทั้ง 2 คนต้องเป็นสมาชิกของกองทุนด้วย
5. คณะกรรมการกองทุน จะพิจารณาเงินกู้แต่ละรายตามความสามารถในการชำระหนี้ และตามความเป็นไปได้ของโครงการที่ขอกู้
6. ผู้กู้ยืมต้องจ่ายดอกเบี้ย และค่าปรับตามอัตราที่กำหนดไว้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

อุดม จารัสพันธ์ และคณะ ได้สรุปรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล (ในหนังสือการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,89-90) ดังนี้

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดการสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

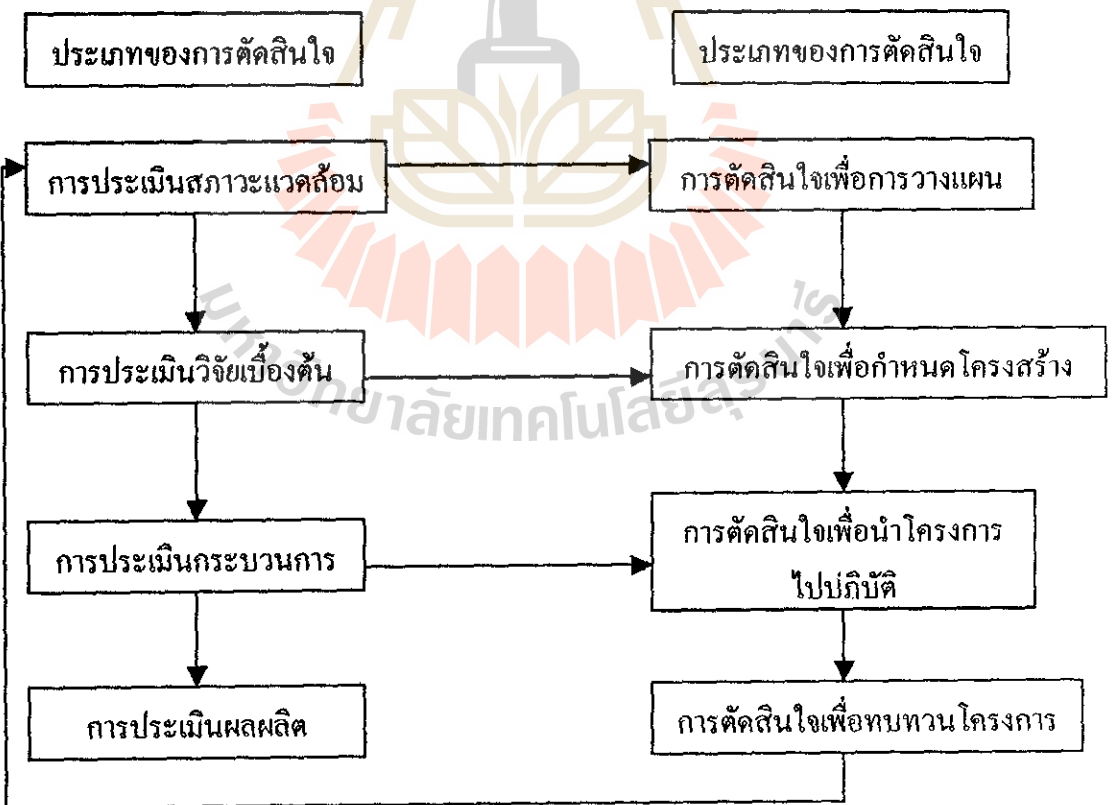

แผนภูมิที่ 1 แนวความคิดพื้นฐานการประเมินของ Stuffle beam

นอกจากนี้ ยังได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณากำหนด ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสต๊อฟเฟิลบีม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำการประเมินจะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าวมาแล้ว

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการมุ่งเน้นสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ที่ได้รับอนุมัติแล้วเสร็จ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ของชาวบ้านและชุมชนในการสร้างสรรค์งานของตน โดยมีเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเครื่องมือทางการเงิน สำหรับเสริมสร้างความสามารถของชุมชนในด้านการบริหารจัดการกองทุนเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองควบคู่กับการสร้างผลิตภาพทางเศรษฐกิจด้วย การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นการฟื้นฟูพื้นฐานของการมี “ธนาคารประชาชน” โดยมีประชาชนเป็นเจ้าของ ประชาชนร่วมในการบริหาร และเน้นการใช้หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นศูนย์กลางระบบการบริหารที่ถักถอดกันขึ้นมาจากข้างล่างตามลำดับ โดยมีส่วนกลางเป็นสำนักกลางในการดูแลเรื่องการประสานงานทั่วไป

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน เป็นเรื่องที่จะทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยการจัดสรรเงินทุนแก่บัณฑิตในหมู่บ้านที่ว่างงานมาศึกษาและช่วยเหลืองานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะกำหนดให้บัณฑิตศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด การประเมินและพัฒนาชุมชน ในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ขาดความสามัคคีและมีความรู้ในด้านบัญชีไม่มากนักบัณฑิตก็จะช่วยเหลือได้ในด้านนี้

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน ส่วนช่วยเหลือหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดีพอสมควร เพราะบัณฑิตเป็นคนในหมู่บ้านย่อมเสียสละและช่วยเหลือกองทุนอย่างจริงจังและจริงใจ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านหรือชุมชนของตนที่อาศัยอยู่ ย่อมต้องการให้หมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองพัฒนาไปในทางที่ดี มีความสามัคคีในชุมชนเป็นแน่แท้

9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร หลักวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้ทำการประเมินใช้ในการทำสารนิพนธ์หรือนำมาศึกษาแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน และทำสารนิพนธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี,2544) กล่าวถึงระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนการบริหารและการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

อุดม จำรัสพันธ์และคณะ(2545) กล่าวโดยสรุปคือ เกี่ยวกับชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการศึกษาเรียนรู้ในระหว่างปกติและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการออกไปศึกษาเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนท้องถิ่นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดวิชานี้ จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการประเมินวางแผนการประเมิน การออกแบบการประเมินในงานให้ดียิ่งขึ้น

สุคนธ์ เครือ่น้ำคำและคณะ(2544) กล่าวโดยสรุปคือ เอกสารชุดวิชาการวิจัยชุมชน จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและใช้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับกองทุนและชุมชนในหมู่บ้านซึ่งจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระหว่างปฏิบัติในหมู่บ้านกับทฤษฎีได้

ลีลาภรณ์ นาคทรพรพ(2539,255) ได้กล่าวสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่

1. การศึกษาคูงาน เมื่อได้ข้อมูลจากการคูงานแล้วก็จะนำมาปรับปรุงพัฒนาต่อไป
2. เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ อันเป็นเครื่องมือในการ “ระดมสมอง” ของชาวบ้านในการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ร่วมกัน และใช้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในระดับหมู่บ้านและชุมชน อาจจัดได้หลายประเภท เช่น เวทีสรุปบทเรียนจากการศึกษาคูงาน เวทีประชาคมชาวบ้าน

ประเวศ วะสี(2536,15) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้ในชุมชนเป็นแบบปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interactive learningth ของ ghaction) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเรียนรู้โดยการลงมือทำจริง (Learnig by doing) ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมได้ ซึ่งสามารถสรุปได้จากการเรียนรู้ที่ช่วยยกระดับสติปัญญาของประชาชนในชุมชนได้นั้น จะต้องมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ หรือการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นเอง

ปาริชาติ วลัยเสถียร(2536) ได้ประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนของเจ้าหน้าที่โครงการประสบความสำเร็จ

สัมฤทธิ์ผลของโครงการและวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคที่มีผลกระทบต่อโครงการ ซึ่งจะสรุปผลการประเมินได้ดังนี้คือ

ศักยภาพและปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยคุณสมบัติ ประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่โครงการ ทุนการดำเนินงานซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินโครงการ

การประเมินสถานแวดล้อม (Context) และกระบวนการผลการดำเนินงานมีลักษณะเป็น Interaction Procrss ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และมีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี

การประเมินผลลัพธ์ (Out put) ก่อให้เกิดกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยมีสตรีได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น

การประเมินผลกระทบ (In pact) มีผลต่อประชาชนโดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการของชุมชนต่อกิจกรรมพัฒนาและทำให้มีการพัฒนาระบบงาน

บัวพันธ์ พรรถทิว, สุริสงค์ หุ่นยนต์ และสุชีลา ดันชัยนนท์(2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาชนบท:การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชนบทของชาวบ้าน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน ส่วนใหญ่เข้าร่วมในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ทั้งโครงการของรัฐและโครงการของชาวบ้าน ซึ่งโดยทั่วไปจะเข้าร่วมเพียงบางขั้นตอน เนื่องจากชาวบ้านรู้สึกว่าการต่างๆ เป็นความรับผิดชอบของทางราชการ
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในการพัฒนา พบว่าลักษณะด้านบุคคล หลายอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพ และความคิดเห็นต่างๆ

จากแนวคิดทฤษฎีและผลงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยตรง แต่ก็สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยการประเมินผลครั้งนี้ได้ว่า ควรพิจารณาถึงองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมในโครงการกองทุน สำหรับการวิจัยการประเมินผลครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับครอบครัวที่ทำการกู้ยืมเงินกองทุนในพื้นที่ดำเนินงานของโครงการ การประเมินผลการดำเนินงานของโครงการกองทุนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด และการประเมินข้อคิดเห็นของชาวบ้านที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการ การดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในภาพรวมซึ่งได้เลือกมาศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตามเมื่อนำแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มาพิจารณาประกอบด้วย ก็สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผลต่อไป

วิธีดำเนินงานโครงการ

การวิจัยและการประเมินครั้งนี้ เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง การประเมินผลการดำเนินงานของโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด และการประเมินจากความคิดเห็นของชาวบ้านต่อการบริหารงานของคณะกรรมการ การดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งผู้ประเมินเสนอการประเมินตามลำดับดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ (System Assessment) เป็นการประเมินเกี่ยวกับระบบต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงการทั้งหมด โดยคำนึงถึงสิ่งที่ทำการประเมินมีความเป็นระบบโดยตัวของมันเองตามแนวคิดของทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งเป็นการมองภาพรวมของชุมชนท้องถิ่นและเป็นระบบซึ่งประกอบด้วยหน่วยขององค์กรหรือหน่วยเปลี่ยนแปลงสภาพในที่นี้คือชุมชนท้องถิ่น หน่วยเป็นปัจจัยนำเข้า หน่วยเนืองออกผลผลิตและหน่วยผู้ใช้ผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น

จุดเด่นของการประเมินเชิงระบบ มีคุณสมบัติความเป็นระบบ อนุระบบเป็นหน่วยพื้นฐาน ตั้งแต่การกำหนดปัญหาหรือทิศทางประเมิน การหาทางเลือกในการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อนำมากำหนดเป็นขอบเขต จุดหมาย การตั้งสมมุติฐาน การกำหนดตัวแปร การดำเนินโครงการสำหรับการประเมินแต่ละส่วนของระบบนั้น โดยใช้เทคนิควิธีที่แตกต่างกันไป สำหรับการประเมินครั้งนี้ผู้ประเมินใช้วิธีการสำรวจข้อมูล (Survey) การสังเกตโดยมีส่วนร่วม (Participant Observation) และวิธีการศึกษาจากประวัติศาสตร์ (Historical Study) (คู่มือการวิจัยชุมชน.2545.216-222)

วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ประเมินได้ทำการประเมินตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Evaluation) ซึ่งมีรูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับชีพม์โมเดล (CIPP Model:Context-Input) กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองกระดังงา หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา จึงนำส่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกองทุน นำมาโดยใช้รูปแบบการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

- สภาวะแวดล้อม (Context) หมู่บ้านประกอบด้วยประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณี ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- สภาวะแวดล้อม Context ระดับบุคคล ประกอบด้วย อาชีพ สมาชิกในครอบครัว สถานภาพความเป็นอยู่ รายได้และหนี้สินของครอบครัว

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

- ปัจจัยนำเข้า (Input) ระดับหมู่บ้านประกอบด้วยนโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ อนุกรรมการที่เกี่ยวข้องของระดับอำเภอ และคณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

- ปัจจัยนำเข้า (Input) ระดับรายบุคคลประกอบด้วย จำนวนเงินที่ขอกู้และได้รับอนุมัติ สถานประกอบกิจการ วัตถุประสงค์ ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการประกอบกิจการ วัตถุประสงค์และแรงงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการทั้งสองของหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

- กระบวนการ (Process) ระดับหมู่บ้านประกอบด้วย การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนความพร้อม ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับกองทุน การส่งเสริมการใช้เงินกู้ การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและการจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

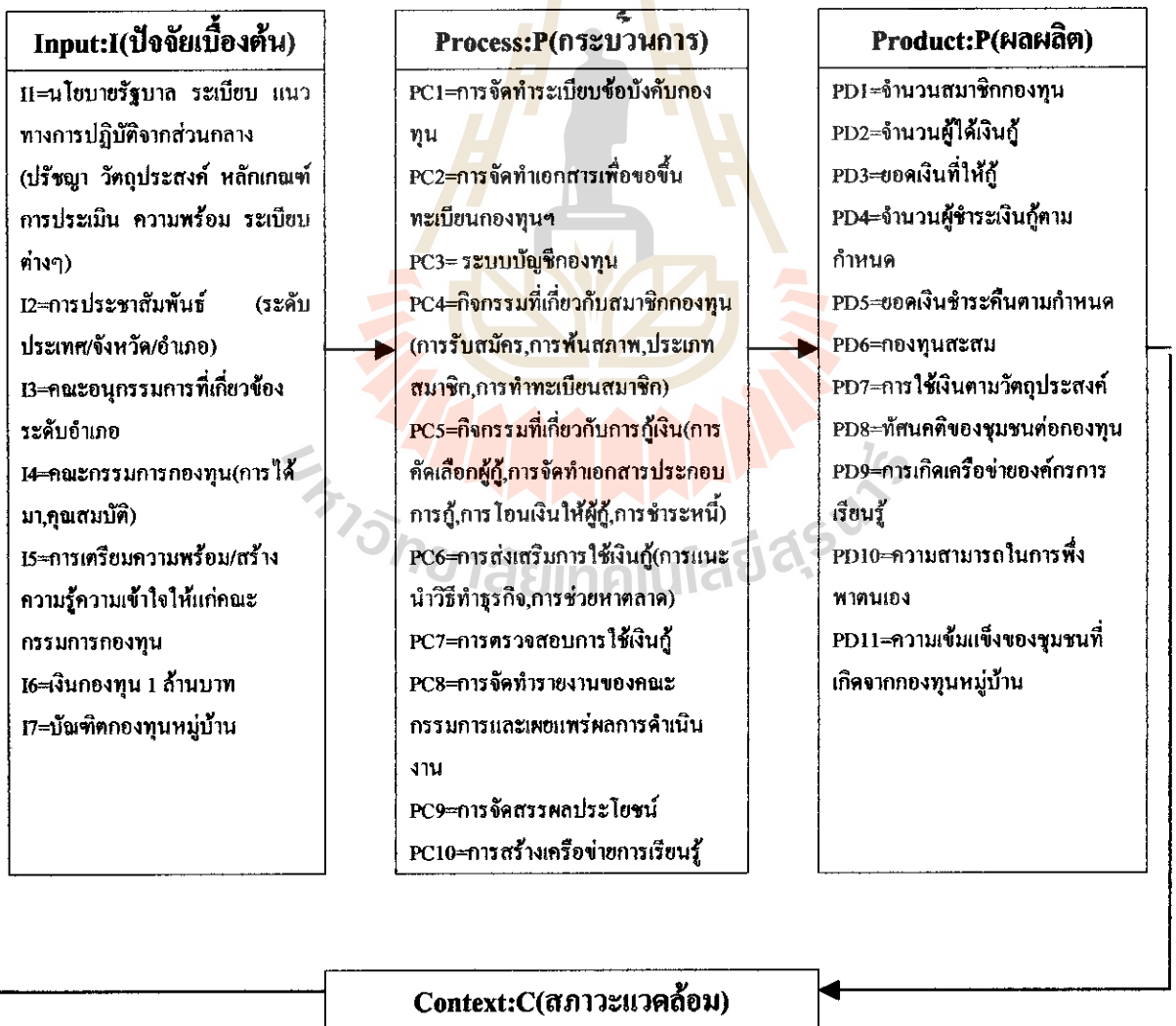
- กระบวนการ (Process) ระดับรายบุคคล ประกอบด้วย การเขียนคำขอกู้ การทำสัญญา การจ่ายเงินกู้ การหาความรู้เพิ่มเติม การหาตลาดและการทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

4. การประเมินผลผลิต (Product Evalvation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และเป็นหน่วยระบบการดำเนินงานการของผู้กู้แต่ละราย

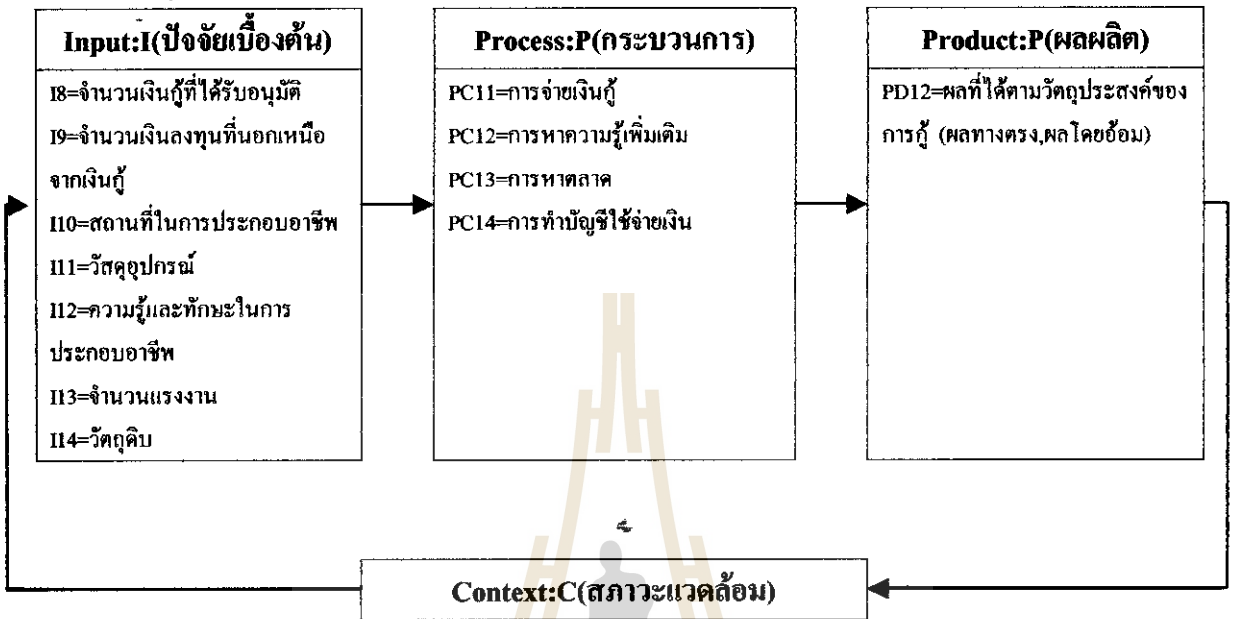
- ผลผลิต (Product) ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้กู้ยืม ยอดเงินที่ให้กู้ จำนวนผู้ชำระเงิน ยอดเงินที่ชำระตามจำนวน กองทุนสะสม การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทักษะคิดของชุมชนต่อกองทุน การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ การร่วมกันแก้ปัญหา และความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

- ผลผลิต (Product) ระดับรายบุคคล ประกอบด้วย ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ไม่ว่าจะเป็น โดยตรงหรือทางอ้อม

แผนภูมิที่ 3 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน
กรณีศึกษายานหนองกระดังงา หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

แผนภูมิที่ 4 แสดงองค์ประกอบการประเมินระดับบุคคล
กรณีศึกษาบ้านหนองกระดางา หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทำประเมิน ผู้ประเมินขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของประชากรที่ใช้ในการประเมินและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 ความหมายของประชากร

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการประเมิน หมายความว่า กลุ่มของสิ่งที่มีผู้ประเมินต้องการศึกษา ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน ดิน แร่ธาตุต่างๆ ที่ผู้ประเมินสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ (ชุดวิชาการวิจัย.2545,174-176) ประชากรที่ผู้ประเมินเลือกมาศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานของการประเมินประกอบด้วยบุคคลดังนี้

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย พัฒนาการระดับอำเภอ องค์กรบริหารส่วนกลุ่มตำบลจอหอ
- กลุ่มคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองกระดางา หมู่ 15 ประกอบด้วย ประธาน กทบ., รองประธาน กทบ., เลขานุการ, เภรัญญิก, และกรรมการฝ่ายต่างๆ จำนวน 11 คน
- กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านหนองกระดางา หมู่ 15 ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เภรัญญิก และกรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่างๆ

- ประชาชนในหมู่บ้าน (กรณีศึกษาบ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา) จำนวน 305 คน

- กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กองทุนหมู่บ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15) จำนวน 40 คน

2.2 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sample Group) ที่ใช้ในการประเมิน หมายความว่า กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนประชากรในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมถือเป็นผลจากการศึกษาจากประชากรเช่นกัน (ซุควิชาการวิจัยชุมชน.2545,177-178)

กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาบ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ผู้ประเมินได้เลือกกลุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพ ผู้ประเมินได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาเจาะลึกในแต่ละกลุ่มอาชีพเพื่อความเป็นจริงและความเที่ยงตรงของข้อมูล แร่กอบด้วยกลุ่มอาชีพดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอาชีพเกษตรกร ซึ่งผู้กู้ได้นำเงินไปเสริมในการประกอบอาชีพเดิมที่ทำอยู่แล้ว เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว เป็นต้น รวมทั้งสิ้น 22 ราย และสามารถดำเนินการศึกษาคืบทุกราย

2. กลุ่มอาชีพค้าขาย ผู้กู้จะนำเงินไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการค้าขาย ซึ่งกลุ่มนี้จะมีทั้งการขายเสื้อผ้า อาหารตามสั่ง ขายของใช้เบ็ดเตล็ดทั่วไป เป็นต้น รวมทั้งสิ้น 10 ราย สามารถดำเนินการศึกษาได้เพียง 6 ราย ที่เหลือไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะมิได้ประกอบกิจการในหมู่บ้านหนองกระดิงงา

3. กลุ่มอาชีพบริการ กลุ่มนี้จะเป็นกิจการที่ให้บริการซ่อมรถและให้บริการเสริมความงาม เป็นต้น รวมทั้งสิ้น 2 ราย สามารถดำเนินการศึกษาได้ทุกราย

ผู้ประเมินได้ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan โดย R.V.Krejcie and D.W.Morgan ได้จัดทำตารางระบุจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่ม เพื่อทราบจำนวนประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน 305 คน เมื่อนำข้อมูลประชากรมาเปรียบเทียบกับตาราง Krejcie และ Morgan แล้วกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ประเมินจะได้คือ 169 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ประเมิน

ตารางที่ 1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1,200	291
15	14	230	144	1,300	297
20	19	240	148	1,400	302
25	24	250	152	1,500	306
30	28	260	155	1,600	310
35	32	270	159	1,700	313
40	36	280	162	1,800	317
45	40	290	165	1,900	320
50	44	300	169	2,000	322
55	48	320	175	2,200	327
60	52	340	181	2,400	331
65	56	360	186	2,600	335
70	59	380	191	2,800	338
75	63	400	196	3,000	341
80	66	420	201	3,500	346
85	70	440	205	4,000	351
90	73	460	210	4,500	354
95	76	480	214	5,000	357
100	80	500	217	6,000	361
110	86	550	226	7,000	364
120	92	600	234	8,000	367
130	97	650	242	9,000	368
140	103	700	248	10,000	370
150	108	750	254	15,000	375
160	113	800	260	20,000	377
170	118	850	265	30,000	379
180	123	900	269	40,000	380
190	127	950	274	50,000	381
200	132	1,000	278	75,000	382
210	136	1,100	285	100,000	384

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน

การหาคำตอบของการประเมินแต่ละประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนไปได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้ประเมินกำลังศึกษา และขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินดังต่อไปนี้ (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.2545,163-164)

3.1 ความหมายของตัวแปร

ตัวแปร (Variable) ที่ใช้ในการประเมินในเชิงสังคมจิตวิทยาและการศึกษา หมายความว่า สิ่งที่ต้องการศึกษา อาทิเช่น เพศ รายได้ การศึกษา ชั้นชั้นทางสังคม เจตคติ ทักษะคิด ระดับความพึงพอใจ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ฯลฯ (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.2545,163-164) ซึ่งตัวแปรจะเน้นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากร

3.2 ความหมายของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่สำคัญหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545,68) ตัวชี้วัดเน้นเป็นประเด็นที่จะใช้วัดระดับของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน (กรณีศึกษา) โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยการประเมิน ดังนี้

1. หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A)
2. หน่วยการประเมินระดับบุคคล (หน่วยระบบ B)

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรในการประเมินโครงการกองทุนฯ มีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน มีตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการบริบทหมู่บ้าน (Context Indicator) ประกอบด้วย

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2 สภาพภูมิศาสตร์
- 1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคม
- 1.4 วัฒนธรรมและประเพณี
- 1.5 แผนโครงการพัฒนาหมู่บ้าน

2. ตัวแปรปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยการประเมิน ระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบาย ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติจากส่วนกลาง
- 2.2 การประชาสัมพันธ์

2.3 คณะกรรมการกองทุน

2.4 การเตรียมความพร้อม / สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน

2.5 เงินกองทุน 1 ล้านบาท

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

3.1 การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน

3.2 การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุนฯ

3.3 ระบบบัญชีกองทุน

3.4 กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

- การรับสมัคร
- การฟื้นฟูสภาพ
- การทำทะเบียนสมาชิก,ทะเบียนผู้กู้

3.5 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการกู้เงิน

- การคัดเลือกผู้กู้
- การจัดทำเอกสารประกอบการกู้
- การโอนเงินให้ผู้กู้
- การชำระหนี้

3.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้

- แนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การช่วยเหลือตลาด

3.7 การส่งเสริมการใช้เงินกู้

3.8 การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

3.9 การจัดสรรผลประโยชน์

3.10 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยนักศึกษาของกองทุนและกิจกรรมอื่นๆ

4. ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 จำนวนสมาชิก

4.2 จำนวนผู้ได้เงินกู้

4.3 ยอดเงินที่ให้ผู้กู้

4.4 จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด

- 4.5 ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด
- 4.6 การใช้เงินตามวัตถุประสงค์
- 4.7 ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
- 4.8 การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
- 4.9 ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
- 4.10 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุน

2. หน่วยการประเมินระดับบุคคล(ผู้กู้) มีตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ตัวชี้วัดสถานะแวดล้อมทั่วไป (Context Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 อาชีพเดิม
 - 1.2 สมาชิกในครอบครัว
 - 1.3 สภาพการอยู่อาศัย
 - 1.4 รายได้ของครอบครัว
 - 1.5 หนี้สินของครอบครัว
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 - 2.2 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 - 2.3 จำนวนเงินลงทุนที่นอกเหนือจากเงินกู้
 - 2.4 สถานที่ในการประกอบอาชีพ
 - 2.5 วัสดุอุปกรณ์
 - 2.6 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 - 2.7 จำนวนแรงงาน
 - 2.8 วัตถุดิบ
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การจ่ายเงินกู้
 - 3.2 การหาความรู้เพิ่ม
 - 3.3 การหาตลาด

3.4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ประกอบด้วยตัวแปร

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลโดยอ้อม ประกอบด้วยตัวแปร

- ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
- ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- มีการกลับคืนเงินของประชาชน

ดังนั้นตัวชี้วัดและตัวแปรการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านและหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านบางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยการประเมินระดับรายบุคคล (ผู้กู้) คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นเงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยการประเมิน เพราะหน่วยการประเมินระดับหมู่บ้าน ประเมินความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยการประเมินระดับบุคคล (ผู้กู้) กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้นั้นประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็ส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยการประเมินระดับหมู่บ้านมากขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีมากมายหลายชนิด ผู้ประเมินสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลสำหรับศึกษา ซึ่งผู้ประเมินได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ ของตัวแปร ประเภทของข้อมูล เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้ประเมินได้ใช้ บรร.ต่างๆเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนฯ (กรณีศึกษา) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	วิธีเก็บข้อมูล
บร.1 แบบการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน	การสัมภาษณ์,การสำรวจ, ข้อมูลและเอกสาร
บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	การสัมภาษณ์,การสังเกต
บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสัมภาษณ์,การสังเกต
บร.4 แบบรายงานปฏิบัติงานรายเดือน	การสัมภาษณ์
บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสังเกต,การสำรวจ,การ สัมภาษณ์
บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	การสังเกต,การสำรวจ,การ สัมภาษณ์
บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน	การสัมภาษณ์,ศึกษา เอกสาร
บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การสังเกต,การสำรวจ,การ สัมภาษณ์
บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์	การสัมภาษณ์,การสังเกต
บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน	การสังเกต,การสำรวจ,การ สัมภาษณ์
บร.11 แบบเจาะลึกรายกรณีผู้กู้	การสัมภาษณ์,การสังเกต
บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน	การสังเกต,การสำรวจ,การ สัมภาษณ์

5. การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายเพื่อจะนำมาพิจารณาอย่างเหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ประเมินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดข้างต้น มีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้

1. การสังเกต (Obseration) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสังเกตพฤติกรรมประชากร และกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ให้อำนาจ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ และเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ ประเมินกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อสนทนาในประเด็นที่ผู้ประเมิน ต้องการเก็บข้อมูล ผู้ประเมินจะใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structvred Interview)

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำสั่งที่กำหนดให้ เมื่อเสร็จแล้วให้ ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน ข้อมูลที่ได้รับอาจมีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากความไม่เข้าใจในคำถาม ในแบบสอบถามก็ได้ ผู้ประเมินได้ใช้ บร. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดที่กล่าวมาข้าง ต้น

4. ข้อมูลจากเอกสาร (Documentation Data) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนการดำเนินโครงการ (Project Operational Plan) รายการการจัดเวทีประชาคมหรือรายงาน การประชุม (Presintation Report) ระหว่างผู้ประเมินกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. การสำรวจ (Sesearch) เป็นการศึกษาหมู่บ้านโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย อย่างมีระบบ และใช้วิธีอื่น ๆ ร่วมด้วยเช่น การทำแผนที่ การถ่ายรูป การสืบประวัติ เป็นต้น (ชุด วิชาการวิจัยชุมชน.2545,224-225)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัด ทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มจากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้ว นำมาวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าทางสถิติ (Statistic) ให้เหมาะสมกับข้อมูล (ชุดวิชาการประเมิน เพื่อพัฒนา.2545,113)

สถิติ (Statistic) หมายถึง ข้อมูลหรือตัวเลขที่แทนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจ ที่ ว่าด้วยหลักการและวิธีทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัด ระเบียบข้อมูล หรือการแปลความหมายและการนำเสนอข้อมูล ผู้ประเมินใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

2 วิธีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าทางสถิติ (Statistic) แบบง่ายได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่
 บร.ต่างๆ ดังนี้

บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน(สรุป

บร.2)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความเข้าใจในประเด็นที่กำหนด เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้แก่ บร.ต่างๆ ดังนี้

บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกอง

ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวที บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวที กลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บร.8 โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์

บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

บร.11 แบบเจาะลึกกรณีผู้กู้

บร.12 การวิเคราะห์การจัดทำแผนแม่บทชุมชน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผู้ประเมินได้ทำการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามกรอบความคิดเชิงระบบและความคิดทฤษฎี ซิพพ์โมเดล (CIPP Model) โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี-เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลตามสภาพจริง การติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ มีผลการประเมินต่างๆ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชน มีหน่วยในการประเมินบริบท 2 หน่วย คือ บริบทระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 บริบทระดับประเทศ เป็นสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของประเทศ ประกอบด้วย

1) ความยากจนของประเทศ

ความยากจนของประเทศนั้นมีสาเหตุหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการขาดดุลการค้า การว่างงานของประชาชน ค่าใช้จ่ายในประเทศเพิ่มขึ้น ภาวะเงินเฟ้อ การเป็นหนี้หรือหนี้สินสาธารณะ การนำเข้าและส่งออกของสินค้า เป็นต้น ดังรายละเอียดที่จะขอกกล่าวในหัวข้อต่อไป ความยากจนของประเทศ ผู้ประเมินกำหนดตัวชี้วัด คือ การเป็นหนี้สินของสาธารณะ และการว่างงานของประชาชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ หนี้สินสาธารณะคงค้าง ณ สิ้นเดือน มีนาคม พ.ศ. 2545 อยู่ในระดับ 2.8 ล้านบาท หรือคิดเป็น 53.53% ของ GDP ลดลงจากเดือนก่อนหน้าแต่คาดว่า ณ สิ้นปีงบประมาณ 2545 หรือในเดือนตุลาคมนี้ ภาระหนี้สินคงค้างจะเพิ่มขึ้นเป็น 3.1 ล้านบาท หรือ 59.18% ของ GDP แต่ก็ยังอยู่ภายใต้กรอบที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ที่ระดับไม่เกิน 65% ของ GDP ซึ่งการเป็นหนี้สินเพิ่มผลมาจากการออกพันธบัตรให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน 3 แสนล้านบาท (สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 7)

การว่างงานของประชาชนในประเทศปี 2545 ประมาณ 1.25 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ภาคที่มีอัตราการว่างงานมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 5.9

รองลงมาคือ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 4.3 (ดังตารางที่ 7,8) และจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตาม
 ประสิทธิภาพ ประชาชนที่ไม่เคยทำงานมาก่อนประมาณ 0.40 ล้านคน และเคยทำงานมาแล้ว
 ประมาณ 0.85 ล้านคน (จากสถิติ เดือนเมษายน 2545) และปัญหาด้านอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อ
 ตรงและทางอ้อม เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะการขาดดุล การเป็นหนี้สินของรัฐบาลและเอกชน
 ซึ่งรวมถึงประชาชนด้วย

ตารางที่ 3 จำนวนอัตราการว่างงาน จำแนกตามรายภาค

ภาค	2544			2545			
	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มี.ค	เม.ย		
					รวม	ชาย	หญิง
จำนวนผู้ว่างงาน(หน่วย: ล้านคน)							
ยอดรวม	1.33	1.35	1.42	0.90	1.25	0.73	0.52
กรุงเทพมหานคร	0.11	0.16	0.15	0.12	0.19	0.11	0.08
กลาง	0.14	0.14	0.16	0.11	0.16	0.10	0.06
เหนือ	0.16	0.13	0.23	0.13	0.15	0.07	0.08
ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.87	0.85	0.82	0.44	0.64	0.39	0.25
ใต้	0.05	0.07	0.05	0.11	0.11	0.06	0.05
อัตราการว่างงาน(ร้อยละ)							
ยอดรวม	4.0	4.1	4.2	2.7	3.7	3.9	3.4
กรุงเทพมหานคร	2.6	3.6	3.6	2.6	4.3	4.6	3.9
กลาง	1.8	1.9	2.0	1.4	2.0	2.4	1.5
เหนือ	2.5	2.1	3.7	2.1	2.4	2.1	2.7
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8.2	8.1	7.6	4.2	5.9	6.2	5.6
ใต้	1.2	1.6	1.3	2.5	2.6	2.6	2.7

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามประเภทการทำงานและสาขาอุตสาหกรรมที่เคยทำ

อุตสาหกรรมที่เคยทำ	2544			2545			
	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มี.ค	เม.ย		
					รวม	ชาย	หญิง
ยอดรวม	1.33	1.35	1.42	0.09	1.25	0.73	0.52
ไม่เคยทำงานมาก่อน	0.27	0.34	0.32	0.27	0.40	0.23	0.17
เคยทำงานมาก่อน	1.05	1.01	1.10	0.63	0.85	0.50	0.35
1. สาขาเกษตรกรรม	0.58	0.61	0.65	0.32	0.38	0.20	0.18
2. สาขานอกเกษตรกรรม	0.47	0.39	0.45	0.32	0.47	0.30	0.17
1) การผลิต	0.12	0.09	0.10	0.11	0.20	0.11	0.09
2) การก่อสร้าง	0.14	0.10	0.14	0.07	0.07	0.06	0.01
3) การขายส่ง ขายปลีก ซ่อม	0.11	0.10	0.10	0.06	0.10	0.06	0.04
ยานพาหนะและของใช้ส่วนบุคคลและครัวเรือน							
4) โรงแรมและภัตตาคาร	0.02	0.03	0.03	0.04	0.03	0.01	0.02
5) อื่นๆ	0.08	0.07	0.07	0.04	0.07	0.06	0.01

ที่มา: สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 7 เดือน กรกฎาคม 2545

2) สภาพแวดล้อมของประเทศ

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัว สิ่งที่มีชีวิต ทั้งที่เป็นกายภาพ ชีวภาพ และทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (สิ่งแวดล้อมและพัฒนา, 2541:192-193) ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของไทยมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่แยกลงในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเสื่อมสภาพของดิน เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ดินของโลกที่ไม่มีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่กลับมีความต้องการเพิ่มขึ้น ทั้งที่เพาะปลูกและการประกอบการ นอกจากนี้ผู้บุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและการเพาะปลูกด้วย

2. น้ำเสียและการขาดแคลนน้ำ น้ำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และเป็นองค์ประกอบของระบบนิเวศ ซึ่งน้ำมีอยู่ทั่วไป แต่ในปัจจุบันน้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติไม่ค่อยปลอดภัย และยังมีน้ำทิ้งจากบ้านเรือนและโรงงาน อันก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียตามมา และภาวะการเกิดความแห้งแล้งเนื่องจากป่าไม้มีน้อย

3. อากาศเป็นพิษ การเกิดอากาศเป็นพิษเกิดจากหลายสาเหตุ หนึ่งใน การเกิดก๊าซพิษที่อินเดีย ด้านพิษจากโรงงานและท่อไอเสียรถทุกชนิด เป็นต้น

4. การสูญเสียป่าไม้ อันเนื่องมาจากถูกทำลาย เพื่อเพาะปลูกหรือสร้างบ้านเรือน จนทำให้เกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล เป็นต้น ป่าไม้ของไทยที่ถูกทำลายประมาณร้อยละ

ละ 89.95 ภาคเหนือมีพื้นที่ถูกทำลายมากที่สุดถึง 37.01% รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 31.20%

ตารางที่ 5 สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคม พื้นที่ป่าไม้ประเทศไทย

ภาค	ปี 2504		ปี 2541		พื้นที่ถูกทำลาย
	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	
เหนือ	72.67	68.54	45.66	43.06	37.01
ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.31	41.99	13.11	12.43	31.2
กลางและตะวันตก	22.28	52.91	10.03	23.81	12.26
ใต้	18.52	41.89	7.58	17.15	10.94
ตะวันออก	13.23	57.98	4.69	20.57	8.54
ประเทศ	171.02	53.33	81.07	250.28	89.95

ที่มา : ส่วนศูนย์ข้อมูลกรมป่าไม้

ความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินภาคต่างๆ

ระดับความรุนแรง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	ใต้	ทั้งประเทศ
ปานกลาง	12.75	2.94	7.21	1.18	24.08
รุนแรง	2.50	0.20	0.22	0.45	3.37
รุนแรงมาก	8.68	0.33	1.00	2.93	12.94
รวม (ล้านไร่)	23.93	3.47	8.43	4.56	40.39
%	(59.2)	(8.6)	(20.9)	(11.3)	(100)
พื้นที่ภาค (ล้านไร่)	107	105.53	63.96	44.2	320.69

หมายเหตุ : 1) รุนแรงปานกลาง พื้นที่นี้มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง ผลผลิตต่ำ ควรมีมาตรการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ปลูก พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล ไม้ยืนต้นและสวนป่า

2) รุนแรง พื้นที่นี้หากจะใช้ทำการเกษตรต้องมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเคร่งครัด

3) รุนแรงมาก พื้นที่นี้ไม่เหมาะต่อการเกษตรควรกันไว้ปลูกป่า/ไม้ยืนต้น

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

3.1 ความหมายของ SMEs

SMEs หรือ Small and Medium Enterprises หมายถึง วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อมครอบคลุมธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้า การบริการ ซึ่งโครงสร้างสำคัญ อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเป็นส่วนใหญ่ โดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ กำหนดขนาด SMEs โดยแยกประเภทธุรกิจออกเป็น 4 ประเภท คือ การผลิต บริการ คำส่งและค้าปลีก และการใช้สินทรัพย์การรวมเป็นเกณฑ์แบ่ง กำหนดให้ธุรกิจขนาดเล็กมีสินทรัพย์ถาวรระหว่าง 30-50 ล้านบาท ส่วนรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง มีสินทรัพย์ถาวรระหว่าง 60-120 ล้านบาท

3.2 นโยบายการสนับสนุน มีดังต่อไปนี้

- บ่มเพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อให้ธุรกิจ SMEs มีขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายตัวเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนาการจับกลุ่มของธุรกิจที่เป็นระบบครบวงจร (Cluster) ตลอดจนการสนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคได้อย่างเต็มที่

- จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการพัฒนาและส่งเสริม SMEs เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แผนแม่บทชุมชนโดยการกำหนดกลยุทธ์หลัก 7 ประการ คือยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและการจัดการ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมและขยายโอกาสทางการตลาด การสร้างและสนับสนุน แหล่งเงินทุน การปรับสภาพแวดล้อมธุรกิจการพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและชุมชน การสร้างความเชื่อมโยงกลุ่มวิสาหกิจครบวงจร (Cluster)

- จัดตั้งสนับสนุนพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นกลไกธุรกิจและผู้ประกอบการรวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพ การผลิตอย่างทั่วถึง และเป็นระบบเพื่อสร้างศักยภาพของอุตสาหกรรมพร้อมไปกับการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs และมีการฝึกอบรมและพัฒนาในระดับฝีมือให้มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม

- ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เพื่อเป็นรากฐานในการส่งเสริม SMEs ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนต่อเนื่องและเกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านต่างๆ ต่อไป

- สนับสนุนอุตสาหกรรมชุมชนที่มีชุมชนเป็นเจ้าของและรับผิดชอบการบริหารจัดการด้วยตนเอง สร้างความร่วมมือกันกับภาคชุมชนเอกชนธุรกิจและองค์กรพัฒนาชุมชนหน่วยงานของรัฐและให้บริการช่วยเหลือและสนับสนุนร่วมกับภาคเอกชน (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2542:57-64)

4) ภาวะการขาดดุลการค้า

ภาวะการขาดดุลการค้า อันเป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายของรัฐบาลและค่าใช้จ่ายของครัวเรือน เพิ่มขึ้นจาก -0.2% เพิ่มขึ้น 10.7% และ 2.5% เพิ่มขึ้น 5.0% ตามลำดับ การนำเข้าสินค้าปี 2542-2543 เพิ่มด้านสินค้าเดิม 8.9% เพิ่มขึ้น 30.7% บริการจาก 105% เพิ่มขึ้น 3.6% ขณะเดียวกันการส่งสินค้าก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน (ดังตารางที่ 6)

การไหลออกของเงินลงทุนและดุลการค้าชำระหนี้ขาดดุลอันเป็นผลมาจาก 1) ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยทั้งในและต่างประเทศอันอยู่ในระดับสูง 2) การชำระหนี้ต่างประเทศโดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชนสูงถึงกลาง 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่มีการชำระหนี้คืน IMP โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2544 เท่ากับ 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ฐานทางการค้าดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศน่าจะลดต่ำลงเนื่องจากการชะลอตัวการส่งออกเมื่อเทียบกับการนำเข้า ดังกล่าว ทั้งนี้การไหลออกของเงินลงทุน ทั้งนี้การไหลออกของเงินทุน ประกอบกับการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดที่ลดลงส่งผลคู่ตัวแปรต่อไปนี้ 1) ดุลการชำระเงินซึ่งคาดว่าจะขาดดุลในปี 2543 ประมาณ 2.2-2.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาจขาดดุลในปี 2544 อีกประมาณ 1-3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ 2) ฐานทุนสำรองระหว่างประเทศที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการชำระเงินดังกล่าว 3) ปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินในระบบสถาบันการเงินที่คงจะลดลงตามฐานะการขาดดุล การชำระเงินเช่นกัน การขาดดุลและการลดระดับทุนสำรองระหว่างประเทศดังกล่าว น่าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งความผันผวนได้ ทั้งนี้ สถานการณ์ของค่าเงินบาทยังคงขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่น ที่นักลงทุนมีต่อรัฐบาล ทั้งนี้ คาดว่าโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทอาจมีค่าเฉลี่ยที่ 43-50 บาท/ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2544 เมื่อเทียบกับปี 2543 ประมาณ 40.2 บาท/ดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาจจะมีค่าผันผ่าน มากเป็นช่วงตามปัจจัยที่กระทบ

ตารางที่ 6 GDP ด้านการใช้จ่าย
(อัตราการขยายตัวที่แท้จริงเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อนหน้า)

	หน่วย: ร้อยละ										
	2541	2542	2542				2543			2542	2543
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	ม.ค.-ก.ย.	ม.ค.-ก.ย.
ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	-12.6	4.0	-1.3	1.2	8.2	8.3	5.8	5.3	3.9	2.5	5.0
ค่าใช้จ่ายของรัฐบาล	4.3	0.9	-2.1	10.0	-6.1	4.1	14.3	12.0	6.9	-0.2	10.7
การลงทุน	-45	-4.0	-25.8	0.1	1.9	12.5	28.9	1.7	-2.4	-8.7	8.2
การส่งออกสินค้าและบริการ	6.6	9.9	-0.6	4.6	14.0	21.4	21.4	16	18.9	6.0	18.8
สินค้า	6.3	12.2	-0.9	7.2	17.4	24.1	35.0	19.4	24.7	8.0	26.1
บริการ	7.4	2.4	0.3	5.0	2.0	11.9	-15.6	2.2	-4.6	-0.8	-0.7
การนำเข้าสินค้าและบริการ	-21.7	10.6	-7.8	15.7	13.8	19.6	44.3	16.0	20.8	7.4	25.7
สินค้า	-24.5	13.0	-6.6	15.8	16.7	24.8	52.0	20.9	24.2	8.9	30.7
บริการ	-8.2	1.3	-12.3	15.5	2.1	0.9	12.0	-4.5	5.1	1.5	8.6

ที่มา : สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 7 เดือน กรกฎาคม 2545

5) รายได้ ค่าใช้จ่าย และการเป็นหนี้สินของประชาชน (ครัวเรือน)

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2545 ประชาชนมีอัตราการว่างงานสูงกว่า 1.25 ล้านคน จึงส่งผลให้ประชากรมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เมื่อไม่มีงานทำก็ไม่มีเงินมาใช้จ่ายจึงแก้ไขปัญหาโดยการกู้ยืมเงินมาเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ต่อไป

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงร้อยละ 0.3 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 จากการทำการเกษตรและเงินจากการช่วยเหลือ ครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 จากการประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร และรายได้จากค่าแรง/เงินเดือน ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางและภาคใต้รวม กทม.และ 3 จังหวัดรอบ กทม. ที่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ค่าบริการสื่อสาร ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงประมาณร้อยละ 9-10 ในขณะที่ครัวเรือนใน กทม.และ 3 จังหวัดรอบ กทม. และครัวเรือนในภาคเหนือ มีหนี้สิน

เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคใต้ มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (สารสถิติ ปีที่ 13 ฉบับที่ 17)

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบรายได้ ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนและหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน

ปี 2544 ปี 2543 เป็นรายภาค

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน

หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน

ภาค	รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน			หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน		
	ปี 2543	ปี 2544	อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	ปี 2543	ปี 2544	อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	ปี 2543	ปี 2544	อัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลง
ทั่วประเทศ	12,150	12,185	0.3	9,848	10,025	1.8	68,405	68,279	-0.2
กรุงเทพมหานครและ จังหวัด	25,242	24,365	-3.5	19,582	18,850	-3.7	126,527	133,660	-10.1
กลาง	13,012	12,807	-1.6	10,389	10,941	5.3	69,579	62,555	-10.1
เหนือ	8,626	8,930	3.2	7,318	7,395	1.1	56,199	63,977	13.8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,765	8,281	6.6	6,546	6,888	5.2	52,494	47,549	-9.4
ใต้	11,186	10,914	-2.4	9,268	9,597	3.5	54,136	54,250	0.2

ที่มา การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ. 2543 และ 2544 (มี.ค.-พ.ค., ส.ค.-ต.ค.)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

6) ค่าความนิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

วัฒนธรรมตามแนวคิดของ Taylor กล่าวว่า เป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อนประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ วัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณีต่างๆ ที่ได้รับช่วงสืบทอดกันมาและสร้างสรรค์เพิ่มเติม เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิต (วัฒนธรรมไทย, 2543:3-5)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเกิดสภาวะที่เรียกเป็น “วิกฤติการณ์ทางวัฒนธรรม” ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดความวุ่นวายในการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ของทุกสถาบันทางสังคม วัฒนธรรมมีหลากหลายและสามารถไปตามสภาพแวดล้อมยุคสมัย จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาดั้งเดิมถูกกลบเกลื่อนไป ลักษณะนิสัยและค่านิยมที่ต่างกันของชนในชาติเสื่อมลงและรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาบิบบาทมากขึ้น ในสังคมไทยจนทำให้สังคมเสื่อมทรามลง สถาบันทางศาสนาอ่อนแอ พระเป็นที่พึ่งของชาวบ้านไม่ได้ จนกลายเป็นส่วนเกินทางสังคม ในหมู่วัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามากที่สุด จนทำให้สังคมเปลี่ยนไป ดังนั้น ทุกคนในประเทศควรร่วมมือกันและนำเอาวัฒนธรรมมาปรับปรุงใช้ให้ถูกและช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนจะสายเกินแก้ ธรรมชาติของคนไทยหันมาถิ่นของไทย ใช้ของไทย ไม่นิยมของต่างชาติ จะเป็นการช่วยเศรษฐกิจ

ของชาติอีกทางหนึ่ง สถาบันครอบครัวมีส่วนในการปลูกฝังให้เยาวชนเลิกรับประทานอาหารประเภทขนมปัง แขนวิช ไก่ทอด ฯลฯ เสื้อผ้าราคาแพงจากต่างประเทศ ไม่รับเอาอารยธรรมตะวันตกมาใช้ในสังคมไทย ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่ได้รับสมญานามว่า “สยามเมืองยิ้ม” เพราะคนไทยมีลักษณะนิสัยสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อและมีความเป็นมิตรต่อทุกคน ควรภูมิใจในความเป็นไทยของเรา และควรช่วยกันรักษาให้สืบต่อไป

7) สภาพะการล่มสลายของชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนาที่เริ่มมีแผนเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้น มีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นตัวนำ ในระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คุณจะสังเกตเห็นอารยธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาแทนที่ ประมาณ 40 ปีให้แล้วเริ่มมองเห็นความสูญเสียทางสังคมและธรรมชาติอย่างเห็นได้ชัด เช่น การมีถนน รถยนต์ รถไฟฟ้า ไฟฟ้า น้ำประปา ตลอดจนการเกิดเป็นชุมชนที่ขยายตัว ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเปลี่ยนแปลงไประบบการผลิตมุ่งเน้นรายได้ที่ต้องอาศัยเครื่องจักรแทนแรงงานคน ทำให้การเกื้อกูลช่วยเหลือกันในสังคมหมดไป กลับมีการแข่งขันแย่งชิง เอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น มาตรฐานการดำรงชีวิตครอบครัว การบริโภค และการใช้จ่ายในระดับบุคคล กลับกลายเป็นความฟุ่มเฟือย และเป็นสังคมที่นิยมวัตถุมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยที่เคยเป็นเมืองสยาม ยิ้มแย้ม และเอื้อเฟื้อต่อกันกลับเป็นสังคมที่ขัดแย้งกัน เกิดความเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม

ช่วงที่เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น ทำให้ประชาชนในชนบทหลังไหลเข้าสู่เมือง และทิ้งอาชีพเกษตรกรรม มาเป็นอาชีพการใช้แรงงานในอุตสาหกรรมและบริการ ชนบทจึงดูเงียบเหงาขาดคนในวัยทำงาน ครอบครัวชนบทดำรงอยู่ได้โดยอาศัยรายได้จากการใช้แรงงานภายนอกชุมชน เมื่อผู้ใช้แรงงานกลับมาเยือนบ้านก็จะเอาความฟุ่มเฟือยและรูปแบบการใช้ชีวิตในเมืองตามมาใช้ ชีวิตในชุมชนจึงเต็มไปด้วยความสนุกสนานบันเทิงที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว จนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชนไป (สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา, 2541:42-45)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เป็นการกล่าวถึงสภาพทั่วไปของหมู่บ้านซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ประวัติความเป็นมา

เดิมที่บ้านหนองกระดังงาได้แยกมาจากบ้านสระธรรมจันทร์ หมู่ที่ 8 เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 เนื่องจากบ้านสระธรรมจันทร์มีจำนวนประชากรมากและสภาพหมู่บ้านมีถนนตัดผ่านเป็น 3 ฝ่ายจึงก่อให้เกิดปัญหาต่อการปกครองลำบาก และทำให้การพัฒนา การบริหารงานเกิดการล่าช้า

ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. และชาวบ้านบางกลุ่มร่วมกันแยกหมู่บ้าน โดยยึดเอาถนนมิตรภาพเป็นเขตแบ่งแยก ชาวบ้านในกลุ่มที่ถูกแยกออกมาใหม่ได้ร่วมกันประชุมเพื่อ

หาผู้นำหมู่บ้าน และได้ร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้าน เหตุที่มาของชื่อหมู่บ้านคือ เดิมทีภายในหมู่บ้านใหม่ที่ถูกแยกมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่ขอบบ่อจะมีต้นกระดังงาป่าขึ้นอยู่มาก บ่อน้ำมีน้ำขังอยู่ตลอดปีและทำให้หมู่บ้านอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้กันตลอดปี แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีหนองดังกล่าวอีกแล้ว เพราะกรมทางได้นำดินมาถมเพื่อทำถนนมิตรภาพแล้ว

2) สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้สภาพของหมู่บ้านบริเวณโคกจะเป็นป่าจำพวกเต็ง รัง จิก เป็นต้น ซึ่งจะอยู่ติดกับบ้านบึงทับช้าง หมู่ 7 บริเวณที่ราบลุ่มจะมีน้ำขังและมีต้นรูปดาบขึ้นเป็นจำนวนมาก ยกต่อการทำลาย จะเป็นเขตติดต่อกับบ้านปูน หมู่ 14 สภาพการตั้งบ้านเรือนจะสร้างกันเป็นกลุ่มเครือญาติ และกระจายกันทั่วไปตามป่า และที่ทำกินของตนเอง ดังภาพ

แสดงสภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน

3) ด้านสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

สภาพสังคม การปกครอง อยู่ในขั้นที่ต้องปรับปรุง เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านขาดความสามัคคี ผู้นำส่วนมากขาดความเสียสละ การบริหารงานไม่เด็ดขาด ไม่กล้าตัดสินใจ ทำ เนื่องจากกลัวญาติพี่น้องจะติฉิน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาในทางที่แย่ง การคมนาคมด้านถนน ไฟฟ้า ตู้โทรศัพท์ก็ไม่มี หรือมีแต่ไม่เพียงพอ เป็นต้น

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในขั้นปานกลาง เนื่องจากภายในหมู่บ้านมีโรงงานเฟอร์นิเจอร์เข้ามาเปิดทำการ จึงส่งผลให้คนในหมู่บ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ทุกคนในหมู่บ้านมีงานทำ และส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงได้มีงานทำด้วย จึงทำให้สภาพเศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น เงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน แต่ด้านการเกษตร ทำนา ทำไร่ มีน้อยหรือเกือบหมดไป เนื่องจากสภาพดินเดิมเป็นดินทราย น้ำท่วมบ้าง ทำให้ไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร แต่ชาวบ้านก็หันมาขุดบ่อ

เลี้ยงปลาแทน และเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ และอาชีพที่นอกเหนือจากเกษตรยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ ค้าขาย เป็นต้น

ภาพแสดงลักษณะการตั้งบ้านเรือน

4) วัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของหมู่บ้านก็จะปฏิบัติตามแบบอย่างชาวพุทธของไทย เช่น ในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่นๆ ชาวบ้านก็จะร่วมกันไปทำบุญกันที่วัดใกล้เคียง เพราะในหมู่บ้านไม่มีวัดและโรงเรียน ต้องอาศัยหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ

5) ระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์สาธารณะอื่นๆ อีกถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังยาวประมาณ 3,408 เมตร ถนนคอนกรีตยาวประมาณ 1,000 เมตร ระบบไฟฟ้าจะเข้าหมู่บ้านเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2517 น้ำประปาเข้าเมื่อประมาณ พ.ศ. 2528 ส่วนสาธารณูปโภคอื่นๆ เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ศาลาประชาคมหมู่บ้าน วัด โรงเรียน สนามกีฬา ฯลฯ ยังไม่มีในหมู่บ้าน

6) ประชากร

บ้านหนองกระด้าง หมู่ 15 มีจำนวนประชากร 305 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	305	100
● ชาย	164	54
● หญิง	142	47
2. อายุ	305	100
● ช่วง 1-3 ปีเต็ม	28	9
● ช่วง 3 ปี 1 วัน - 6 ปี	38	12
● ช่วง 6 ปี 1 วัน - 12 ปี	55	18
● ช่วง 12 ปี 1 วัน - 14 ปี	23	8
● ช่วง 14 ปี 1 วัน - 18 ปี	25	8
● ช่วง 18 ปี 1 วัน - 50 ปี	69	23
● ช่วง 50 ปี 1 วัน - 60 ปี	39	13
● ช่วง 60 ปีขึ้นไป	29	10
3. การประกอบอาชีพ	82	100
● ทำนา	28	34
● ค้าขาย	10	12
● รับจ้าง	40	49
● รับราชการ	4	4
4. ระดับการศึกษา	120	100
● ประถมศึกษา	71	59
● มัธยมศึกษา	38	32
● นักศึกษาผู้ใหญ่ (กศน.)	5	4
● สูงกว่ามัธยมศึกษา	6	5

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินระดับหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้กู้ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีดังนี้

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการศึกษาและเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจไม่ถ่องแท้เกี่ยวกับนโยบายกองทุน ประเด็นที่เกี่ยวกับความเข้าใจคือ รัฐบาลมีเงินกองทุนให้ทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และให้ชาวบ้านกู้ยืมไปใช้ในการประกอบอาชีพคนละไม่เกิน 2 หมื่นบาท ชาวบ้านก็ทราบเพียงเท่านี้ และในส่วนที่ชาวบ้านไม่เข้าใจคือ เงินกองทุน 1 ล้านบาทนี้ต้องคงอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน และเงินที่ชาวบ้านกู้ยืมไปนั้นต้องนำไปประกอบอาชีพตามที่เสนอโครงการมา เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีเงินชำระหนี้คืนและมีรายได้เพิ่มขึ้น (บร.3)

2) คณะกรรมการกองทุน เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเลือกมาเพื่อดำเนินการจัดการเงินกองทุน ตรวจสอบการให้กู้ ตลอดจนการจัดทำบัญชี จัดทำรายงานด้านกองทุนต่ออำเภอ แต่ในหมู่บ้านหนองกระด้างฯ คณะกรรมการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งอาจเกิดจากไม่มีค่าตอบแทน และไม่สมัครใจที่จะมาช่วยงานจริงๆ เนื่องจากคณะกรรมการมีไม่ครบจำนวนและไม่มีเวลาเป็นต้น (บร.9)

3) การเตรียมความพร้อม และการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน เป็นการจัดการอบรมให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประเมินความพร้อมของหมู่บ้าน พร้อมขอขึ้นทะเบียนความพร้อมเพื่อรอรับเงินจัดสรร แต่หมู่บ้านหนองกระด้างฯไม่ต้องการเงินกองทุนนี้ แต่ทางอำเภอแจ้งมาว่าต้องรับทุกหมู่บ้าน ฉะนั้นทางบ้านหนองกระด้างฯจึงขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมช้ากว่าทุกหมู่บ้าน (แบบประเมินความพร้อม)

4) กองทุน 1 ล้านบาท บ้านหนองกระด้างฯได้รับเงินจัดสรรเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2544 และได้ปล่อยกู้ไปแล้ว เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2545 มีผู้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพประมาณ 34 ราย (เดือน ก.พ.-ส.ค.)

2.2 ผลการประเมินระดับหมู่บ้านด้านกระบวนการ (Process) มีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดทำระเบียบกองทุนและเอกสารต่างๆ

คณะกรรมการหมู่บ้านหนองกระด้างฯ ได้นำระเบียบของหมู่บ้านอื่นมาใช้เป็นแบบอย่าง แล้วทำการปรับปรุงบางส่วนเพื่อให้เข้ากับสภาพของหมู่บ้าน ซึ่งรวมถึงเอกสารต่างๆ ด้วย (บร.9)

2) ระบบบัญชีกองทุน

ผู้จัดทำบัญชีไม่จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากผู้จัดทำไม่ให้ความสนใจมากนัก จะอาศัยจำและจดบันทึกไว้พอเป็นพิธีกันลืม จึงทำให้ระบบบัญชีไม่เป็นระบบระเบียบ และไม่ใช่ว่าไม่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร ก่อให้เกิดความลำบากในการตรวจสอบ

3) กิจกรรมที่เกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

- การรับสมัคร คณะกรรมการได้เปิดรับสมัครสมาชิกตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทุน และเรียกเก็บค่าสมัคร ค่าหุ้น เพื่อนำมาเป็นเงินสะสมของกองทุน ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกต้องเป็นคนในหมู่บ้าน (ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้ว) และต้องถือหุ้นคนละ 1 หุ้นขึ้นไป หุ้นละ 100 บาท ปัจจุบันหมู่บ้านมีสมาชิกประมาณ 40 คน

- การฟื้นฟูสภาพของสมาชิก เนื่องจากคณะกรรมการมีมติให้ออกเนื่องจากทำผิดกฎระเบียบ การขอลาออกของสมาชิกเองสำหรับผู้ที่ไม่กู้ยืม สำหรับผู้กู้ยืมต้องชำระคืนให้หมดแล้วจึงมีสิทธิลาออกได้

- การทำทะเบียนสมาชิกและผู้กู้ยืม คณะกรรมการจะจัดทำทะเบียนของสมาชิกที่ขอกู้ยืมเงิน และผู้ที่ได้รับการอนุมัติให้แล้วทุกคน ดังแบบฟอร์มในภาคผนวก

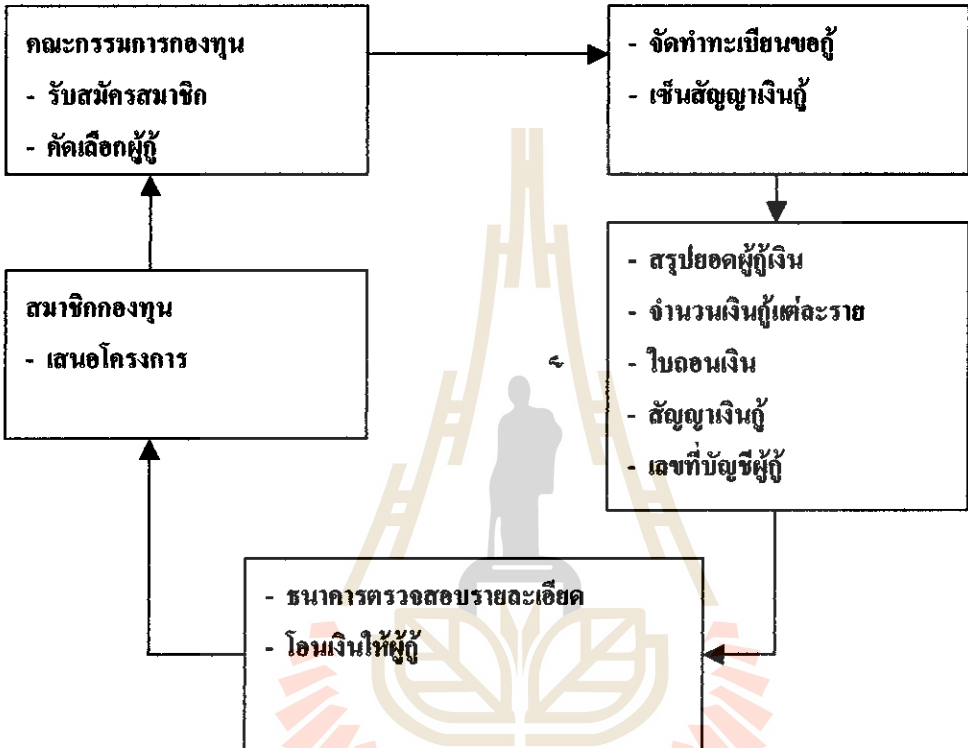
4) กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงิน

- การคัดเลือกผู้กู้ คณะกรรมการจะทำการคัดเลือกผู้กู้จากการเสนอโครงการในใบขอกู้ว่ามีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด จำนวนเงินที่ขอกู้เหมาะสมหรือไม่ และผู้ขอกู้มีความสามารถในการชำระหนี้ได้หรือไม่ เป็นต้น

- การโอนเงินให้ผู้กู้ เมื่อคณะกรรมการคัดเลือกผู้กู้และทำสัญญาเงินกู้ จากนั้นจะทำการสรุปยอดผู้พร้อมจำนวนเงิน เลขที่บัญชีและรายละเอียดอื่นๆ ให้กับธนาคารออมสิน ธนาคารก็จะโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ทันที

- การชำระหนี้ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ ผู้กู้ก็จะนำเงินมาให้กับคณะกรรมการ คณะกรรมการจะออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้กู้ พร้อมใบนำฝากเงินและรายละเอียดการชำระหนี้ส่งธนาคารต่อไป

แผนภูมิที่ 5 แสดงการดำเนินการปล่อยเงินกู้

ภาพแสดงการอนุมัติและปล่อยเงินกู้

5) การส่งเสริมการใช้เงินกู้

การแนะนำวิธีทำธุรกิจที่ถูกต้องให้กับผู้กู้ในเรื่องต่างๆ เช่น วิธีดำเนินงาน การบริหารจัดการเงินทุนให้คุ้มค่าและประหยัด เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมแนะนำหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตนั้นๆ ให้กับชาวบ้าน แต่ปัญหาค้านราคาตกต่ำไม่สามารถแก้ไขได้ จึงส่งผลให้ผู้กู้เลิกประกอบอาชีพเสริมนั้นไปบ้างบางราย หรือหันไปประกอบอาชีพด้านอื่นแทน (บร.6)

6) การตรวจสอบการให้เงินกู้

ก็จะทำการตรวจสอบผู้กู้เป็นรายๆ ไปในแต่ละกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีผู้กู้ไปเลี้ยงหมู,ไก่ จำนวน 18 ราย ปลา 4 ราย ค้าขาย 10 ราย ด้านบริการ(ร้านเสริมสวย,ซ่อมรถ) 2 ราย และอื่นๆ อีก 1 ราย รวมเป็น 34 ราย แต่ทำการสำรวจไม่ครบตามจำนวน เนื่องจากผู้กู้มิได้ประกอบการในหมู่บ้านและนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ (บร.11)

7) การจัดทำรายงานของคณะกรรมการส่งอำเภอและเปิดเผย/เผยแพร่

การดำเนินงานให้ชาวบ้านได้รับทราบในกระบวนการดำเนินงาน บริหารจัดการกองทุนในแต่ละเดือน และความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ (บร.4)

8) การจัดสรรผลประโยชน์

คณะกรรมการทำการจัดสรรผลประโยชน์ต่อหมู่บ้านดังนี้

- เงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 20
- เงินประกันความเสี่ยงอัตราร้อยละ 20
- เงินทุนเพื่อสมทบกองทุนอัตราร้อยละ 20
- เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพอัตราร้อยละ 20
- เป็นทุนแก่ผู้สูงอายุ คนพิการอัตราร้อยละ 10
- เป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการอัตราร้อยละ 10

9) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

โดยนักศึกษากองทุนและกลุ่มผู้นำหมู่บ้านเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น สร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในการประกอบอาชีพพร้อมกันเป็นกลุ่ม เป็นองค์กร

2.3 ผลการประเมินระดับหมู่บ้านด้านผลผลิต (Product) มีรายละเอียดดังนี้

1) จำนวนสมาชิกกองทุน ในปัจจุบันหมู่บ้านหนองกระดังงามีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เดิมในเดือน ธ.ค.-ก.พ. มีประมาณ 20-30 ราย แต่ในเดือน ส.ค. มีประมาณ 45-50 ราย

2) จำนวนผู้ได้เงินกู้ คือ ผู้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้ จากคณะกรรมการกองทุนแล้ว ปัจจุบันจำนวน 34 ราย จากยอด 40 ราย

3) จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด ในหมู่บ้านหนองกระดังงานั้น ผู้กู้ได้เสนอโครงการโดยกำหนดเวลาการชำระหนี้เป็น 2,6,12 เดือน มีเพียง 1 ราย ที่ส่งเป็นราย 2 เดือน และ 6 เดือน มี 2 ราย ที่เหลือเป็นราย 12 เดือน ยังไม่ถึงกำหนดชำระ

4) ยอดเงินชำระคืนตามกำหนดเวลา มีเพียง 2 รายที่มาชำระแล้ว ประมาณ 32,699 บาท (บร.4) ที่เหลือยังไม่ครบกำหนดชำระหนี้

5) การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์มีจำนวนน้อย และนำเงินไปประกอบอาชีพจริง แต่ลงทุนเพียงครึ่งหนึ่งของเงินกู้ ส่วนที่เหลือก็นำมาใช้จ่ายอย่างอื่นแทน เช่น การเลี้ยงหมู การเลี้ยงปลา ก็จะซื้อปลาในจำนวน 2-3 พันบาทรวมอาหารปลา ซึ่งผู้กู้ได้กู้ยืมถึง 20,000 บาท บางรายก็ทำในระยะเริ่มแรกต่อมากิจการที่ทำเริ่มไปเรื่อยๆ ก็ล้มเหลว เช่น ขายเสื้อผ้า อาหารตามสั่ง ร้านเสริมสวย เป็นต้น ส่วนผู้รายอื่นจะนำเงินไปใช้จ่ายในครอบครัวบ้าง ใช้หนี้ครอบครัวบ้าง ชาวบ้านยังมีอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือทำงานในโรงงานเหมือนเดิม แทนที่จะมีกิจการเป็นของตัวเองบ้าง มีรายได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่านี้ กลับกลายเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น เพราะไม่ตั้งใจทำตามโครงการที่ตนเสนอมา เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ก็ต้องไปกู้ยืมเงินครอบครัวมาใช้หนี้กองทุนเหมือนเดิม

6) ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน เพราะเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรมาเพื่อช่วยเหลือพัฒนาหมู่บ้านให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับผู้ด้อยโอกาส ไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ (บร.3)

7) การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนมีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติมน้อย เนื่องจากทางรัฐไม่ให้ความช่วยเหลือ ณ จุดนี้มากนัก ประชาชน กลุ่มผู้กู้เงิน ก็จะปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจากประสบการณ์ที่ตนเคยประสบมา แล้วช่วยกันปรับปรุงแก้ไขและนำมาใช้เป็นตัวอย่างต่อไป

8) ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประชาชน มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองน้อยมาก ยังเข้าไปขายแรงงานในกรุงเทพฯ หรือโรงงานเหมือนเดิม

9) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน กองทุนไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านได้ เนื่องจากชาวบ้านและคณะกรรมการขาดความรับผิดชอบและความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ไม่แตกต่างจากสังคมเมืองมากนัก เพราะในหมู่บ้านมีบางครัวเรือนที่

ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมในครัวเรือน จึงไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมประชุมต่างๆ จึงขอประเมินความเข้มแข็งของชุมชนในระดับปานกลาง

2. ผลการประเมินระดับบุคคล (หน่วยระบบ B) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการประเมินระดับบุคคล(ผู้รู้) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) มีรายละเอียดดังนี้

1) อาชีพเดิม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเดิมจะเป็นเกษตรกร ทำไร่ ทำนา และมีอาชีพรับราชการบ้าง ค้าขายบ้างแต่น้อย

2) สมาชิกในครอบครัวจะมีอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตากันมีความรักใคร่ปรองดองกันในเครือญาติ

3) สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี เพราะบางครัวเรือนมีธุรกิจในครัวเรือนของตนเอง และพึ่งพาอาศัยกันและทุกครอบครัวที่อยู่กันแบบเครือญาติ มีงานทำ (โรงงาน) กันทุกคน ประชาชนจึงไม่เดือนร้อนมากนัก เพราะฉะนั้นประชาชนในหมู่บ้านจึงไม่ต้องการเงินกองทุนเท่าใดนัก

4) รายได้ของครอบครัว จะอยู่ในขั้นพออยู่พอกิน เนื่องจากในหมู่บ้านมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ จึงทำให้ประชาชนมีรายได้ทุกครัวเรือน ในหมู่บ้านมี 82 ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนมีรายได้ต่อเดือน มีดังนี้

1,000-5,000	มี 18 ครัวเรือน
5,001-10,000	มี 20 ครัวเรือน
10,001-20,000	มี 18 ครัวเรือน
20,001-30,000	มี 12 ครัวเรือน
30,001-50,000	มี 8 ครัวเรือน
50,001-100,000	มี 6 ครัวเรือน

5) หนี้สินของครอบครัว มีหนี้สินกันเกือบทุกครัวเรือน ซึ่งเป็นหนี้สินนอกระบบที่กู้ยืมมาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งหนี้สินส่วนใหญ่จะกู้ยืมมาก่อนที่โรงงานจะมาตั้งในหมู่บ้าน เพราะช่วงที่กู้ยืมมานั้น ชาวบ้านทำนา ทำไร่ไม่ได้ผลผลิตที่จะดำรงชีพ เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ก็จะกู้จากที่หนึ่งไปใช้หนี้ที่หนึ่ง หมุนเวียนกันอยู่อย่างนั้นไม่จบไม่สิ้น เมื่อโรงงานเข้ามาตั้งในหมู่บ้าน หนี้สินก็เริ่มลดลงเพราะมีงานทำกันทุกคน

6) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ คณะกรรมการจะอนุมัติตามที่เสนอคำขอกู้ แต่จะพิจารณาตามความเป็นไปได้ของกิจการที่ทำ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ด้วย

7) จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ มีเพียงไม่กี่ราย (1-2 ราย) ที่เงินกู้ยืมไม่เพียงพอต่อการลงทุน เพราะส่วนใหญ่แล้วจะนำเงินกู้ไปลงทุนเป็นส่วนน้อย เงินกู้ 20,000 บาท

นำไปใช้จริง 5-6 พันบาท ที่เหลือก็นำไปใช้อย่างอื่นแทน เช่น ลดต้นทุนการผลิต และการพัฒนาอาชีพเดิมให้ดีขึ้น

8) สถานที่ในการประกอบการ จะอยู่ในหมู่บ้านเป็นส่วนมากคือ กลุ่มเกษตรกร ส่วนกลุ่มอื่น บริการ ค้าขาย ก็จะไปประกอบการนอกหมู่บ้าน จะมาประกอบการในตัวเมือง หรือในจอหอ เป็นต้น

9) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ประชาชนจะมีความรู้ประสบการณ์ และทักษะในการประกอบอาชีพของตนเป็นอย่างดี เพราะเป็นอาชีพที่ทำอยู่แล้วเป็นประจำ หรือ เคยทำมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ก็จะนำความรู้เดิมมาประยุกต์ให้เข้ากับอาชีพและสภาพแวดล้อม เงินทุน อื่นๆ อีก

10) จำนวนแรงงาน ส่วนมากก็จะเป็นการช่วยเหลือกันเองในครอบครัว ไม่มีจ้างงานแต่อย่างใด

2.2 ผลการประเมินระดับบุคคลด้านกระบวนการ (Process) มีดังต่อไปนี้

1) การจ่ายเงินกู้ จะพิจารณาตามคำขอกู้แต่ละรายถึงความเป็นไปได้ของอาชีพ และความสามารถในการชำระหนี้ จากนั้นก็จะส่งเอกสารให้กับธนาคารเพื่อให้ธนาคารโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติแล้ว

2) การหาความรู้เพิ่มเติม ผู้กู้จะหาความรู้เพิ่มเติมจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้กู้ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และจากกรมปศุสัตว์ เขต 4 ด้วย และหน่วยราชการอื่นๆ

3) การหาตลาด ผู้กู้จะเป็นผู้หาตลาดเองเพราะหน่วยงานราชการไม่เข้ามาช่วยในส่วนนี้ การมองหาตลาดของผู้กู้ ก็จะเป็นตลาดในตัวเมือง เช่น ตลาดนัดหน้าอำเภอ ตลาดจอหอ ตลาดสุรนคร เป็นต้น

4) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ผู้กู้ไม่ได้จัดทำบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย หรือรายได้แต่อย่างใด เมื่อลงทุนประกอบอาชีพก็จะจำแต่ยอดรวมที่ลงทุนเท่านั้น

2.3 ผลการประเมินระดับบุคคล (Product) มีรายละเอียดดังนี้

1) ผลโดยตรง ผู้กู้ที่นำเงินมาประกอบอาชีพจริงก็จะมียาได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต และยังสามารถนำผลผลิตที่ได้มาบริโภคอุปโภคได้อีกด้วย

2) ผลโดยทางอ้อม ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ถึงแม้ว่าจะต้องกู้เงินจากนอกระบบมาลงทุนเพิ่มก็ตาม และเป็นผลทำให้ประชาชนที่ไปขายแรงงานต่างจังหวัดกลับมาทำงานในถิ่นฐานเดิมของตน

3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

3.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อพบว่า

การเกิดกองทุนพบว่า

- มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากกองทุน 1 ล้านบาท สมทบกับกองทุน 1 กองทุน
- มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน
- มีการสร้างงานสร้างรายได้
- มีสมาชิกในหมู่บ้านให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิก

ระบบบริหารกองทุนพบว่า

- มีคณะกรรมการบริหารกองทุน และคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบ
- มีระเบียบการบริหารกองทุน ระเบียบการกู้
- มีการนำดอกเบี้ย และผลกำไรมาจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองพบว่า

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน
- ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง และนำมาใช้ในการบริหารกองทุนการ

ประกอบอาชีพ

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาใช้ในการบริหารกองทุน การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

● ความเข้าใจของสมาชิกกองทุน เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนว่า จะต้องรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้ไม่ชำระเงินคืนต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอแต่ความช่วยเหลือจากรัฐบาล

● ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการจะประกอบอาชีพ โดยที่ไม่ไปกู้เงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง

● ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักในการพึ่งพาตนเอง

การสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง

- มีรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มขึ้น
- มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

การณั

● สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยอาศัยประสบการณ์และความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ

3.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

● ชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยกันดี มักจะนำความรู้ประสบการณ์ที่ตนเคยประสบมาเล่าให้คนอื่นฟัง เมื่อบุคคลอื่นจะนำไปแก้ไขปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

● มีกองทุนเคมอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งอาจใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

2. ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

● ประชาชนในหมู่บ้านขาดความสามัคคี ซึ่งจะเห็นได้จากการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ และการจัดประชุมในหมู่บ้าน

● ประชาชนไม่มีความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน จะให้เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

● คณะกรรมการไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

● ประชาชนไม่ตั้งใจที่จะประกอบอาชีพที่เสนอมาอย่างจริงจัง จึงก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้น ต้องกู้ยืมเงินนอกระบบมาชำระหนี้กองทุนแทน

3.3 การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า ประชาชนไม่ค่อยมีความสนใจในการเรียนรู้ร่วมกันหรือหาความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นเท่าใดนัก จึงส่งผลให้กลุ่มอาชีพที่เคยมีประสบความล้มเหลว อาจเกิดจากความสามัคคีของประชาชน ซึ่งเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันน้อย

3.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีความซื่อสัตย์ ช่วยเหลือบุคคลอื่นปานกลาง ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันมีน้อย การมีความรักใคร่ปรองดองกันมากในหมู่เครือญาติ และมีการช่วยเหลือคนแก่ คนพิการ ปานกลาง ฉะนั้นความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนจึงมีความเข้มแข็งปานกลาง และควรปรับปรุงในเรื่องความสามัคคี

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านหนองกระด้าง พบว่า

● มีความสามัคคีปานกลาง

● มีความซื่อสัตย์ปานกลาง

● ยกย่องคนทำความดีปานกลาง

● มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันปานกลาง

- มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ 80 ครอบครัว
- ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 80 ครอบครัว
- ในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชนเท่าเดิมจากปีที่แล้ว
- ในชุมชน มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเป็นประจำ โดยการ

ประชุม

- มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
- มีผู้นำที่มีคุณธรรม และยุติธรรม
- ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนในหมู่บ้านได้ โดยมีแผนการที่

คิดโดยสมาชิกในชุมชน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผู้ทำการประเมินได้ติดตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ประเมินได้ทำการสรุปอภิปราย จากการปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.2 อภิปรายผล

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงาน ในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านหนองกระดิงงา หมู่ 15
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาของตน
3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในหมู่บ้าน
4. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและด้านลบของกองทุนหมู่บ้านหนองกระดิงงา

2. วิธีการดำเนินการ

ผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินโครงการเชิงระบบ และได้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลของ สตีฟเฟิลบิม มาใช้ในการประเมินครั้งนี้ โดยการกำหนดตัวแปร ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการด้านสถานะแวดล้อม / บริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านการผลิต (Product) ทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับบุคคล ผู้ประเมินทำการเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นประชาชนในหมู่บ้านหนองกระดิงงา

หมู่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และให้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มอาชีพเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มอาชีพค้าขาย และกลุ่มอาชีพผู้ให้บริการ และกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการดำเนินการ

ผู้ประเมินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ ตาม บร.1-บร.12 และแบบรายงาน การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสารและการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาแจกแจง วิเคราะห์และสังเคราะห์โดยใช้และไม่ใช้หลักสถิติและค่าเฉลี่ย

การอภิปรายผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองกระด้าง หมู่ 15 ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีข้อสรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองกระด้าง หมู่ 15 ทั้ง 5 ข้อได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุน พบว่า กองทุนเกิดจากความร่วมมือของเจ้าหน้าที่รัฐและพัฒนาชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ร่วมกับคนในหมู่บ้านร่วมกันคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและมีความสามารถเข้ามาบริหารกองทุน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า คณะกรรมการได้ร่วมกันแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการแต่ละคน แต่คณะกรรมการที่ปฏิบัติงานไม่มีค่าตอบแทน คณะกรรมการจึงไม่สนใจหน้าที่ของตน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ประชาชนมีโอกาสแสดงความรู้น้อย จะมีโอกาสแค่สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น และประชาชนไม่สนใจที่จะปรับปรุงพัฒนาอาชีพหรือหมู่บ้านให้เจริญ ประชาชนจึงไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้เท่าใดนัก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า คนในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กร เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. กลุ่มโคกระบือ แต่ก็ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความไม่สามัคคีและไม่มีความเสียสละที่จะทำอาชีพหรือบริหารกลุ่มให้ดีขึ้น ซึ่งจะมีความสนใจในการประกอบธุรกิจในครัวเรือนของคนมากกว่าส่วนรวม ฉะนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจจึงอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ประชาชนมีความสนใจในเรื่องการรวมกลุ่มประกอบอาชีพน้อย มีความเข้มแข็งในความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันน้อย เพราะไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมประชุมเนื่องจากเหนื่อยล้าจากการทำงาน

1.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1.2.1 ปัจจัยด้านบวก ได้แก่

- มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยกองทุน 1 แสนบาท กองทุนสะสมเพื่อใช้ในการบริหารกองทุน

- ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้าน ที่เคยประสบความล้มเหลวจากการประกอบอาชีพมาก่อน ได้นำมาเป็นบทเรียนให้คนในหมู่บ้านใช้แนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

1.2.2 ปัจจัยด้านลบ ได้แก่

- ประชาชนผู้มีหนี้สินนอกระบบ ที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียนเพราะเงินส่วนที่ต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในเวลาอันสั้น

- คณะกรรมการกองทุน, คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนขาดการมีส่วนร่วม มักจะอ้างว่าพัฒนาปรับปรุงไม่ได้แน่นอน พวกกันละทิ้งจึงทำให้หมู่บ้านนั้นขาดโอกาสที่จะมีผู้เข้าไปร่วมการพัฒนา

- ประชาชนไม่มีความคิดในการพัฒนา ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทในการนำการพัฒนาทุกด้าน

- ประชาชนขาดความสามัคคีและไม่แสวงหาความรู้เพิ่มเติมมากนัก

- คณะกรรมการกองทุนบางคนไม่เข้ามาช่วยบริหารกองทุน เพราะไม่มีค่าตอบแทน

1.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้ประเมินได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชนหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกเกษตรกร (เลี้ยงหมู, ปลา, ไก่) กลุ่มค้าขาย องค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ซึ่งประกอบอาชีพเดียวกัน ส่วนองค์กรทางความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพ คือ หน่วยงานราชการ เอกชนและประชาสังคม และหน่วยงานที่เป็นตัวเชื่อมโยงกันภายในหมู่บ้าน คือ หน่วยงานการจัดตั้งหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ภาพแสดงการสร้างเครือข่ายและการเรียนรู้ร่วมกัน

1.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการยกย่องคนทำความดี มีความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับปานกลาง วัดจากการนับถือยกย่องผู้ที่ทำความดีและการกู้ยืมเงินกู้นอกระบบ ความสามัคคีร่วมกันแก้ไขปัญหามหาชนในหมู่บ้านมีน้อย วัดจากการประชุมเวทีประชาคม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่แต่ในหมู่เครือญาติเท่านั้น ประชาชนต้องการโอกาสได้ศึกษาเพิ่มเติม จ้องการจะแลกเปลี่ยนความรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ขาดงบประมาณในการหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนใหญ่สมาชิกในหมู่บ้านมีอาชีพมีงานทำทุกคน มีความสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

1.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกองทุนในปัจจุบันและอนาคตมีดังนี้

1.5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) กองทุนได้ปล่อยกู้ไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้ยืมไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้ สำหรับผู้กู้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ก็สามารถนำเงินมาชำระหนี้ได้เช่นกัน เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้ทั้งต้นและดอกเบี้ยทำให้กองทุนเติบโตได้

1.5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกที่กู้ไปดำเนินโครงการจริงสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และยังมีรายได้เสริมในการประกอบอาชีพ

1.5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกที่กู้ไปดำเนินโครงการจริงประสบความสำเร็จ ทำให้วิถีชีวิตของสมาชิกเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ถึงแม้ว่ายังมีหนี้สินอยู่ก็ตาม

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองกระดางา มีดังต่อไปนี้

2.1.1 กฎระเบียบว่าด้วยผลตอบแทนคณะกรรมการกองทุน เมื่อครบ 1 ปีก็จะจัดสรรผลกำไรแก่คณะกรรมการทุกท่าน 10% ควรแก้ไขผลตอบแทน คือ 10% สำหรับผู้ที่ช่วยเหลืองานกองทุนด้วยความจริงใจสม่ำเสมอ ส่วนบุคคลที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนผลตอบแทนควรยกให้ผู้ปฏิบัติงานรับแทน

2.1.2 กฎระเบียบในการค้าประกันเงินกู้ ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือบุคคลแทนก็ได้แต่ต้องไม่ใช่คนอื่นทั้ง 3 คน ควรเป็นบุตร 1 คน (ถ้ามี) บิดาหรือมารดา 1 คน และบุคคลอื่นอีก 1 คน

2.1.3 สมาชิกที่มีความประสงค์จะกู้เงิน ต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นและควรฝากเงินฝากสัจจะไม่น้อยกว่า 20 บาททุกเดือน นับตั้งแต่ฐานทำสัญญาเงินกู้

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน มีดังนี้

2.2.1 การจัดการด้านเอกสารไม่เป็นระเบียบ ควรจัดให้เป็นหมวดหมู่

2.2.2 การจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำบัญชีไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี เมื่อมีการชำระหนี้ก็จะจำแนกการบันทึก จะบันทึกก็ต่อเมื่อผู้กู้มาชำระหลายๆราย

2.2.3 ควรให้บุคคลทางราชการ หรือบุคคลภายนอกหมู่บ้านเข้ามาจัดทำบัญชีเพื่อความโปร่งใส ยุติธรรม เพื่อให้เงินกองทุนคงอยู่ต่อไป

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนาอาชีพของสมาชิกกองทุน

2.3.1 ควรจัดอบรมอาชีพแนะนำการประกอบอาชีพที่ถูกต้องกับสมาชิก หรือให้คำแนะนำ ร่วมแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ กับสมาชิกกองทุนเดือนละ 1 ครั้ง

2.3.2 ผู้กู้เงินควรนำเงินทุนไปประกอบอาชีพอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถชำระหนี้ได้โดยไม่ต้องกู้เงินนอกระบบมาชำระหนี้กองทุน

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้ำคว้าวินิจฉัยต่อไป

2.4.1 ควรมีการค้ำคว้าวินิจฉัยต่อไปจนกว่าจะสัมฤทธิ์ผล เนื่องจากเวลาในการศึกษาทำวินิจฉัยที่จะเห็นผลจริงๆ และเป็นผลที่แน่นอนน่าพึงพอใจแก่คนทุกฝ่าย

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2544.ชุมชนนิยม:ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย.กรุงเทพฯ:ซัคเซสมีเดีย.

คณะกรรมการสารสถิติ.สารสถิติ.2545,ปีที่ 13,ฉบับที่ 7 กรกฎาคม:2545

เฉลี่ยว บุรีภักดีและคณะ.2545.ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.นนทบุรี:เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

เฉลี่ยว บุรีภักดีและคณะ.2545.ชุดวิชาสารนิพนธ์.นนทบุรี:บริษัทเอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

วินัย วีระวัฒนานนท์.สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา.พิมพ์ครั้งที่ 3.สถาบันพัฒนาการสาธารณสุข อาเซียน.

สมยศ สິงห์คำ.2543.วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์.2532.การวิจัยและประเมินโครงการ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

สุภาวดี จันทวานิช.2543.วิชาการวิจัยเชิงคุณภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 9.กรุงเทพฯ:บริษัทต้นอ้อ แกรมมี จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2542.เศรษฐกิจและสังคม.(กันยายน- ธันวาคม 2542),57-64

อุดม จักรัสพันธุ์และคณะ.2545.ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา:ห้วงหุ้นส่วนจำกัดทัศน์ของการ พิมพ์.